

Hazohar országos konferenciája

A Brith Trumpeldor és a Hazohar országos
konferencia résztvevőinek felvonulása
Kosice főutcáján.

A „Hazohar” országos konferenciája alkalmából Kosice cionista-revizionista város benyomását keltette.

Nyolcvanhét helyicsoport és 147 delegátus jelenlétében nyitotta meg Hans Löw (Praha) országos elnök héber és cseh nyelven a konferenciát. Utána dr. Milán Maxony, Kosice főpolgármestere üdvözölte a megjelenteket és tol-

mácsolta a cseh és szlovák nép rokon-szenvét.

Ezután Masaryk elnök és Jabotinsky üdvözlését olvasták fel, amely tomboló lelkesedést váltott ki.

A konferencia résztvevői a Stefánik- emlékműhöz vonultak és a zsidó himnusz hangjai mellett megkoszorúzták azt.

Makótól-Jeruzsálemig

Dr. Hilzheimer professzor, a berlini szociális muzeum igazgatója, tanulmányt írt arról, hogy a kutyafajták közül melyek az árja és germán eredetűek.

A tudós professzor megállapítása szerint csak három tiszta árja kutya-fajta van: a dogg, a foxterrier és a daxli.

A többi fajú kutyák nem árják.

A nagy tanulmány végén dr. Hilzheimer tanár felszólítja a nemzeti szocialista társadalmat, hogy kizáróan csak tiszta árja ebeket tartson.

A *korszakalkotó* mű a *Nemzeti Szocialista Muzeum* kiadásában jelent meg.

*

A brazil kormány kiutasított németeket, mert hitlerista propagandát csinaltak.

A kiutasítást a német követ tiltakozása dacára azonnal foganatosították.

*

A londoni telefon és táviró igazgatóság élére Leon Simon-t nevezte ki a kormány.

*

Péter szerb királynak szobrot emelnek Belgrádban. Az emlékmű mielőbbi felállítása érdekében szoborbizottság alakult, amelynek élére dr. Isák Alkalay-t, jugoszlávia grand rabbinját állították.

*

Serédy Jusztinián hercegprimás pásztorlevelet küldött az egyház tisztviselőinek, amelyben súlyosan elítéli az antiszemitizmust.

*

Csehszlovákiában belügyminiszteri rendelettel tiltották be az antiszemita könyvek árusítását és terjesztését.

*

A Dresdában megjelenő „Freiheitskampf” a következőket írja:

„Mussolini loyális magatartása a zsidókkal szemben feletten gyanús. Ez mindenestre kirívó szépséghiba. Ugy lát-

szik, hogy ennek az istenített ducnak is zsidó vér csörgedez ereiben...”

*

A Cotty-gyár, tulajdonosának antiszemita kilengései folytán, vevőköre és üzleti forgalma alaposan megcsökkent.

Ennek következtében megváltozott az a közmondás, hogy a pénznek nincsen szága...

Most így szól helyesen az: A szagnak nincsen pénze...

*

Junius 10-én alakul meg az Amerikai Magyarok Szövetsége New-Yorkban.

Az alakuló közgyűlésre meghívták Szabolcsi Lajos dr.-t, mint a magyar zsidó sajtó vezérét (?)...

*

New-yorkban május 1-én több mint 100.000 ember tüntetett a hitlerizmus ellen és szigorított bojkottot követelt a német árukra.

*

Gisli Sigurbjörnson, az izlandi Hitler az elmúlt héten érkezett meg a magyar fővárosba, hogy kereskedelmi kapcsolatot létesítsen hazája és Magyarország között.

Egyik fővárosi lapnak adott interjúból tudtuk meg, hogy a Dánia fenhatósága alatt álló izlandiak a legtisztább germánok és faji alapon állanak.

De nem antiszemita.

Mert Izlandban nincsenek zsidók. . .

Hála Istennek! . . . Legalább egy ország van a kerek világon, amelyben nincsen antiszemitizmus. . .

*

Heves Kornél dr. szolnoki neolog főrabbi a legutóbbi községkerületi gyűlésen a következőket mondta:

„...Nekünk semmi közünk Palesztinához és semmi közünk a héber nyelvhez!...”

Heil reb Heves!...

*

Meier Direngoff, Tel-Aviv polgármesterét, 25 éves jubileuma alkalmával Belgium a legmagasabb Leopold-érdemrenddel tüntette ki.

Tel-Aviv fennállásának 25 éves jubileuma alkalmából ünnepélyes felvonulással tüntetett a lakosság.

A menet élén M. Dizengoff polgármester és két városi tanácsnok lóháton.

Magyarországon megszűnt a zsidó kérdés

A szegedi hitközség eddig „Zsidó Hitközség”-nek nevezte magát.

Most a kormány a következő leiratot intézte a hitközséghez:

„Tekintettel arra, hogy az 1895. évi XLII. tc. az *izraelita* és nem a *zsidó* vallást nyilvánítja törvényesen bevett vallásnak, s hogy egyéb törvényeink és rendeleteink is az *izraelita* elnevezést állapítják meg a vallásfelekezet törvényszerű neve gyanánt:

felhívom a Szegedi Izraelita hitközséget, hogy ezentul hivatalosan „Szegedi Izraelita Hitközség” elnevezést, illetőleg hivatalos beadványain ilyen feliratu körbélyegzőt használjon.”

E rendelet egy csapásra szüntette meg a zsidó kérdést is.

Mert ahol csupán izraeliták vannak — ott zsidó kérdés nem lehet.

Ebből az alkalmából eszünkbe jut egy kedves beszélgetés, amelyet a parlament folyosóján lestünk el:

— Én úgy vagyok velük — mondta az egyik — hogy az izraelitákat szeretem, de a zsidókat utálom. . .

— Nem értem a distinkciót! . . . Mi a különbség a kettő között? . . .

— Az, hogy például Sándor Pál szerint minden zsidó — izraelita, Meskó Zoltán szerint pedig minden izraelita — zsidó . . .

A prágai „Német Egyetem” orvosi fakultása szemészeti tanszékének vezetésével dr. Ludwig C o h n - t, a menekült német professzort bízták meg.

A zsidók az élet minden kérdésére okos választ adnak; csak a zsidókérdéssel szemben nem mutatkoznak zsidóknak.

Toledó...

Szabó Imre zsidó regénye

Az Erdélyben terebélyesedő zsidó irodalom új, reprezentatív regénnyel gyarapodott. Szabó Imre, a Királyhágóntuli zsidó irodalom legkimagaslóbb egyénisége írta.

Érthetetlen, hogy ennek a termékeny írónak, aki mögött tiz jelentős regény- és novellaskötet áll, munkái milyen nehezen találjanak utat mifelénk.

Szabó Imre főszerkesztő

Amíg a transzylvinista magyar irodalmat szinte érdemén felül újjongva értékelik az üzletre áhító pesti könyvkiadók, addig az ott kiadott zsidó regényeket bizalmatlansággal fogadják. Ezért Szabó Imre könyvei is, amelyek Erdélyben jelentek meg, Magyarországon csak szűk környezetben terjednek.

Szabó Imre Budapesten újságíróskodott. A háború alatt mint haditudósító megjárta a Balkánt, a keleti frontokat, a déli harcteret és járt Flandriában is. A biztos szemű, vérbeli újságíró pályája ott ívelt, ahol az asszimiláció szele nem hagyja érintetlenül a zsidó intellektuelt, szíve mindig visszahúzta a zsidó közösséghez.

Midőn Kolozsvárott megalakult az első zsidó politikai napilap, Szabó Imrét a szerkesztőség kötelékébe hívták.

Nagy képességével, széleskörű tudásával hamarosan a lap főmunkatársa lett. Kevés szabad idejében regényeket, novellákat, szindarabokat írt s övé az érdem, hogy elevenné tette az erdélyi zsidó irodalmi életet.

Kóborló kedve azóta sem hagyta el. Utazott a besszarábiai, balkáni és spanyolor-

szági zsidók között és utazásairól útleírásokban számolt be.

Most jelent meg legújabb regénye a: Toledó.

Ez a munkája a legtágabb perspektívájú valamennyi műve között.

Noha teljesen világi és társadalmi téren mozog, gyökere, lelke, íze teljesen zsidó.

A regény a forradalmak utáni időben indul, Bécsben bontakozik ki a felduzzadt magyar kolóniában, a megváltozott város új életében. Végül Toledóban ér véget, a napsütötte Spanyolországban, a szefard zsidók nagymúltú földjén.

Zsidó egyetemes nézőpontból is jó munkát végzett.

Fränkel-féle orth. kóser étterem

Fränkel-féle orth. kóser vendéglő étterem (VII., Károly király körút 3/a).

A Dohány utcai zsinagógával szemben

Izletes ételek. Kiváló italok.

És emellett mérsékelten polgári árak.

Nyáron: SIÓFOK, Batthyány utca 16.

Egyetlen orth. kóser psenió és étterem a fürdőtelepen.

Dr. Seitz Victor (Lucenec):

LADY PETRIE

Ellentétben más nemzetek közéletével, az angol közéletben nagy szerepet játszanak a lady-k. Lady-k nélkül nincsen politikai machináció, vagy ahogy ők mondják: közélet. Ha új angol képviselőház választatott, mielőtt a ház egyáltalán megalakulna, az angol társaság valamelyik előkelő lady-je meghívja magához az összes képviselőket pártkülönbség nélkül. E meghívásnak eleget kell tenni. Aki meg nem jelenik, az elveszett ember. E rendszabály célja nyilvánvaló: az elbájosító mosollyal és teával dolgozó ladyk így veszik le a lábukról a forradalmi hangulatu képviselőket rögtön a kezdetnél. Más országokban vizet fecskendeznek a tüzoltók a forradalmárokra, — Angliában ladyket, vágunk a nyakuk közé.

Herzl-út Tel-Avivban. Fent: 1909-ben.

Lent: most.

Lady mindenütt működik. Az utcán is. Lady Rhonda utcai szónok. Járja az angol városok utcáit, összecsofítja a népet és szónoklatokat tart. Meg kell állapítani, hogy lady Rhonda szép asszony, amíg meg nem szólal. De mihelyt kinyitja a száját — azonnal méltóvá válik nevére. Van lady Indiában is Gandhi mellett: lady Slade. Ez egy angol admirálisnak a lánya, aki együtt szaval Gandhival az angol imperializmus ellen. E rendszabály célja nyilvánvaló: ha már ugatni kell az angol imperializmus ellen, hát ugassunk mi angolok. Ez bizonyára nem veszedelmes a brit uralomra.

Hogy Anglia palesztinapolitikájában ladyk vannak, hát ez természetes! Sőt! Hamarabb volt lady Palesztinában, mint angol anticionista politika. Ugy Angliában, mint Palesztinában a ladyk uszítják a lordokat a zsidók ellen. Természetesen Londonban diszkrétan, előkelő formá-

ban, Palesztinában azonban már nyíltan. Haifában tanyázik állandóan lady F a r g s o n, aki nyíltan uszítja az arabokat a zsidók ellen. Meg kell állapítani, hogy az összes angolok között lady F a r g s o n indokolja meg legalaposabban és legőszintebben az angol anticionista politikát. Lady F a r g s o n indokolásának a lényege a következő: az arab férfiak szép emberek, a zsidó férfiak pedig csunyák, tehát Palesztinára az araboknak van joguk, a zsidók pedig maradjanak a galuthban adóalannak. (A malicián felül is le kell szögezni, hogy a Mrs. F a r g s o n ideológiája határozottan szerepet játszik az angolok palesztinai politikájában.)

A ladyk korának legújabb anticionista harcosa: lady J e t r i e. De ez a lady már nem elégszik meg a föld felszínén mozgó érvekkel, hanem ásatásokat végez a cionizmus ellen. Nem kell ezen nevetni: ez egészen komoly ügy és komolyan is van gondolva. Ugyanis a Szentföld szentsége frappánsan zsidó. Az összes szent helyek — és pedig úgy a keresztény, mint a mozlím szent helyek is — kivétel nélkül zsidó származásúak. Ez elől lehetetlen menekülni, ezt még egy angol lord sem meri letagadni. De az angolok a ferdítések, vádak, hazugságok és rágalmak özönében, amiket a zsidók palesztinai igényei ellen zúdítanak, azt is erőszakolják, hogy Palesztina az araboknak is szent földje, mert hiszen két zászlóaljarabszentis van Palesztinában eltemetve. Hát ebből a két bataillon arab szentből kell kiásni legalább egyet.

Erre a célra tehát lady P e t r i e kiásatja az ősi G á z á t. Az ember azt hihetné, hogy lady P e t r i e tudománynak akar szolgálatot tenni. Nem! Lady P e t r i e anticionista propagandát ás. Pénzt és fáradságot nem kímélve 4 esztendeig ás. Végre Isten és az angolokkal veleszületett diszkrét szédelgés segítségével célt ér.

Lady P e t r i e kiásva G á z á t, beszámol. Rögtön az elején kijelenti, hogy állandóan 400 munkást alkalmazott, de csak bennszülött munkásokat. A ladyk nemzete nem azért van jelen Palesztinában, hogy zsidóknak munkát adjon, hanem, hogy a zsidók által kitartassa magát. Végre rátér a lényegre: sikerült neki megtalálni a próféta dédapjának sírját! — így tehát Gáza az arabok szent városa és mivel Gáza Palesztinában fekszik, tehát Palesztina az arabok szent földje.

Értsük meg: Mohamed prófétáról van szó, a híres medinai és mekkai pogromok rendezőjéről, a mohamedán vallás megalapítójáról. Egy eddig ismeretlen és homályos származású egyén, aki életét a nagyon távoli Nedjed arab tartományban élte és ott is született. Azt se tudjuk, ki az apja. De ezt még ki lehetne halászni és lady P e t r i e éppen ettől fél. De talán még a nagyapját is valahogy a napvilágra lehet konstruálni. No dehát a dédapánál már csak nem lehet baj! Hiszen valószínű, hogy a prófétának dédapja nem is volt: itt tehát már malheur nem történhetik, ennél fogva lady P e t r i e 400 bennszülött munkatárssal, 4 évi ásatás után megtalálja Mohamed dédapjának a sírját Gázában, a zsidók tehát fogják be a szájukat, Palesztina arabszentföld!

Rule Britannia! . . .

Az antiszemitáskodó zsidónak mindig azt mondom: Ön nem ismeri a keresztényeket.

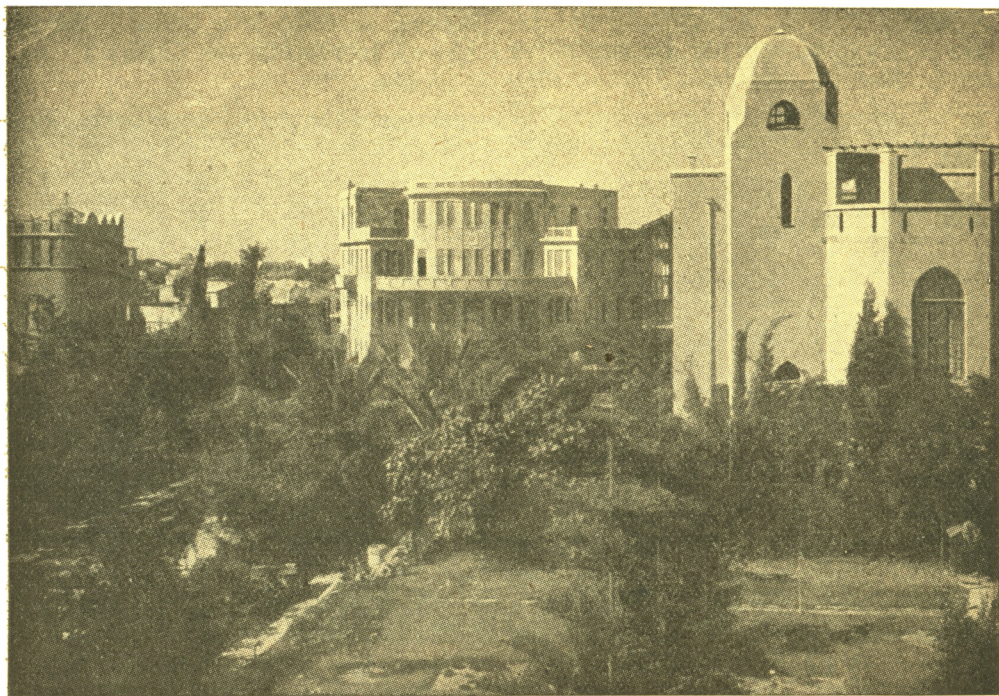
A zsidók azért olyan rosszak, mert mindent jobban csinálnak, mint a keresztények.

Sirkövek

Legolcsóbban

Kohn Illés és József
sirköraktárában

VIII., RÁKÓCZI-UT 13.

Tel-Avivi város-részlet. Középen: a várostanács székháza. Jobboldalon: Bialik, a világhírű héber költő villája

Nem lesz Budán kutyaadásár

A *Pesti Izr. Hitközség*, csakhogy díszes fényét *kifelé* ragyogtassa, *elviselhetetlen* adókat rótt a hitközség tagjaira.

A mindenképpen helytelen pénzügyi politika azonban csuful megbosszulta magát.

A hitközség *súlyos válságba sodródott*.

Az elkerülhetetlen csődöt hosszúlejárátú külföldi kölcsönrel vélte a vezetőség elhárítani.

Ez a manőver talán sikerült volna, ha a kölcsönt nem *felesleges* luxusépítkezésekre fektették volna és nem a legimproduktívabb célokra használták volna fel.

Ezért a pesti jobb viszonyok között élő zsidóság Budára menekült.

A kényszerű helyzeténél fogva, a pesti oldalhoz kötött adófizető teher-

bírása pedig napról-napra csökken s így a kölcsön törlesztése olyan nyomasztóvá vált a költségvetésben, hogy a hitközség *ma ismét válságba jutott*.

Ezt a szomorú valóságot *mesterként* évi jelentésekkel és *ravasz* expozékkal elhomályosítani nem lehet.

Stern Samu, a hitközség elnöke, aki kiváló pénzügyi szakember, a fenyegető veszélyt a pesti hitközségek egyesítésével óhajtotta eliminálni.

Stern Samu elgondolása kétségtelenül *jószándékú* volt — csupán *el-számította* magát.

A budai hitközségeket nem csak a Duna választja el a P. I. Hitközségtől.

A pesti izr. hitközséggel ellentétben, alkotmánya *korszerű*, pénzügyi helyzete *egészséges*.

Míg a P. I. H., a legutóbbi választás alkalmával elavult alapszabályai révén 53.0000 adófizetőt fosztott meg szavazati jogától, a budai hitközség még a nőkre is kiterjesztette a szavazati jogát.

Pesten nyílt, Budán titkos a választási rendszer.

Pesten az adó kivételes ötletszerű — Budán igazságos kulcs alapján róják ki az adót.

Ilyen körülmények között előre volt látható, hogy a nagy hűhóval propagált egyesítés kemény ellenállásba ütközik.

Megindultak tehát az alkudozások.

A pesti vezetőség ügyes taktikázással, ígéretekkel, kóvedok felaján-

lásával szerelte le a budai hitközség gyenge vezetőtagjait.

Hiába.

Kriszháber Adolf dr. a budaiak gerinces elnöke, Diósi Jenő főtitkár és a józan budai hitközségi tagok rendíthetetlenül elutasították az egyesítés tervét.

Magunk részéről őszintén gratulálunk a budai hitközség vezetésének bölcs magatartásáért és kívánjuk, hogy továbbra is zavartalanul folytassa áldásos működését.

A Pesti Izr. Hitközség pedig előbb igyekezzék elérni a budai hitközség szintjét. Ne inficiálja az egésségszidó hitközségeket!...

Federer S. Sándor (Sala):

Vágyódás

Hosszú az út hazáig,
de nem végtelen...

S én mégsem voltam otthon soha,
pedig tudom, várnak rám:

Libanonban, cédrusok.

Tel-Avivban, új nagy házak.

Érzem hívnak: Gyere!

S a szél hozza símogatón üzenetét
a hazakivánczó gyermeknek.

Mennék, óh hogyne mennék

Karmel virágos kertje felé, tudom,
behúnyt szemmel odatalálnék.

Szívesen hagynék itt mindent: a Semmit,
egy beteg jelent,

melynek tejéből ittam

átkozott tejet.

Az úton hazafelé boldogan dalolnék.

Két erős karommal
köveket morzsolnék utamon

és nem néznék hátra,
az itthagyt Sodomára...

Jaj de úgy fáj, hogy akaratom

csak vágyódás marad,

nincs semmim, hogy a célt elérhessem,
csak lelkem van,

mely vágyódik oda,

és vágyódni fog

örökre, ... haza!...

Miniszteri üdvözlét

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő leíratot intézte a jubiláló óbudai Freudiger Ábrahámhoz:

Igen tisztelt Elnök Ur!

Értesültem arról, hogy Nagyságod mint a budapesti orthodox hitközség elnöke most tölti be e tisztségének 20. esztendejét. Ezen emlékezetes évforduló alkalmából örömmel fejezem ki Nagyságodnak jókívánságaimat, remélve, hogy közhasznú és eredményes tevékenységét a hitközség és a haza érdekében még hosszú éveken át fogja kifejteni.

Öszinte tisztelettel

H ó m a n s. k.

NEIGER ÉTTERME

Teréz-körút 4. — Telefon: 249-73.

Minden este

halkülönlegességek, sólot stb.

Polgári árak

2 személyes ebédet 1.80 P.

házhöz szállítunk

A temesvár Hazamir zsidó dalárda nagy sikere Jugoszláviában

A temesvári Hazamir férfi dalárda. Középen Nyiri Jenő elnök, mögötte Fischer Samu, a dalárda karnagya.

A temesvári zsidó és a temesvári szerb dalárda közös hangversenyt adott Belgrádban.

A hangversenyen megjelent dr. Alkalay grand rabbin, a belgrádi román követség és a város minden szármottevő reprezentánsa.

A megjelent közönség lelkesen megtapsolta a két dalárda művészi felkészültségét és melegen ünnepelte Fischer Samu karnagyot, Katz Sala-

mon és Weisz Jenő főkantorokat és Freund Leó zongoraművészt gyönyörű szólószámaikért.

A Jugoszláv Dalszövetség disztagnál választotta meg a *Hazamirt*, amelynek babérkoszorút nyújtottak át.

E nagy siker után biztosra vehető, hogy a temesvári Hazamir az *Új Ut* vándordíjának legkomolyabb aspiránsa.

Albert Londres:

Találkoztam a Bolygó Zsidóval

Nemrégiben érte el német nyelven a tizenkettedik kiadását Albert Londresnak, a híres francia riporternek „Jude wohin?” című könyve. Londres helyszíni tudósítást ír a világ gettóiról. Tolla alatt megelevenedik a zsidóság sorsának képe, a nem zsidó ujságíró meglepő színekben bontja ki előttünk a zsidóság küzdelmes életét. Az európai gettókból elvezet Palesztinába, a vergődés és nyomor földjéről az új élet országába. — Az ér-

dekes könyv egyik részletét alább közöljük.

*

Csehországi utamon két zsidó az úti társam. Az egyik Lengyelországból származik, a másik Erdélyből. Mindkető cseh állampolgár. Ők maguk akarták így, mert ott a zsidók lehetnek zsidók, ahogy a szlovákok szlovákok és a csehek csehek. Egyik barátomat Beu-

nek, másikat Salamon-nak hívják. Nem orthodox zsidók. Ez azt jelenti, hogy a szent könyveket tisztelik ugyan, de szabályaikat nem követik. Jobban bíznak a Balfour-deklarációban, mint a Messiás eljövételében. A rabbít nem tekintik az isteni gondolat sérthetetlen megtestesülésének. Róma felfogása szerint szabadgondolkozók, Jeruzsálem szerint cionisták; de semmiesetre sem izraeliták, mert a zsidóság számukra nem felekezet, hanem nép.

A Kárpátokban éppen Volchovec mellett mentünk el az autóval, mikor találkoztunk a Bolygó Zsidóval. Rongyos csizmában és kapcában rózsa az útát. Szűk kaftánba burkolódzott. Széleskarimájú kalapja, amely alól kilátszott fekete haja és gondosan ápolt bajusza, a monda alakját juttatta eszembe. Bal válláról kettős tarisznya lógott le. Elülső része a hasához, másik a hátához verődött. Hosszú lépései mély nyomokat hagytak a hóban.

Megállítottam a kocsit. Leszálltunk és közelebb mentünk hozzá. Megriadt és sietni kezdett. Ben utána kiabált, de ő úgy tett, mintha nem hallaná. Mikor utólértük, ijedten nézett ránk. Igen, ő volt az: Ahasvér. Csizmáján ott szürkült a kétezeréves vándorlás pora.

Nagyon elérzékenyültem.

— Mondd, hová mész, honnan jössz? Nem vagy fáradt?

— Azt mondja, hogy Novoszlicára megy — szólta Salamon.

— És onnét?

— Gánicba.

— És azután?

— Romániába.

— És azután?

— Azt mondja, hogy a bűnbánat napját minden évben a visnici caddiknál tölti el.

— Egészen magányosan él?

— Nem, házasa, öt gyermeke van.

— És a gyermekei is kis Bolygó Zsidók?

— Egy viskóban élnek anyjukkal a cseh-román határon.

— Mondja meg neki, hogy felszállhat a kocsiba. Elvisszük őt Novosselicára.

— Nem akar felszállni.

— Miért nem?

— Fél.

— Még sohasem ült autón?

— Nem.

— Gyere velünk bolygó Zsidó! Meséld el történetedet. Boldog vagyok, hogy rád találtam. Szemedből az értelem sugárzik. Nem kétséges: te vagy az. Gyere, kapsz tőlem egy pár harisnyát.

Felvettük őt. Négyen utaztunk tovább a máramarosi hegyek között. Megnéztük a tarisznyáját. Egyik fele árúház, a másik éléstár. Az elsőben volt húsz ceruza, három tucat gyertya, két olló, zsidónaptár és egy kis dohány, mely elhajított cigarettavégekből származhatott. A másikban két vereshagyma, két sóshering, egy barchesz és néhány vadszilva egycsomóban.

Kilenc nappal ezelőtt hagyta el viskóját és azóta faluról-falura vándorol. Kolozsvárott született. Az 1927-es pogromok idején menekült el Erdélyből. Schwartzbard-nak hívják, akár csak azt a zsidót, aki Párisban a Rue Racine-on lelőtte Pan Petljurát. Petljura állt az élén annak a terroristá csapatnak,

amely 1919-ben az ukrán steppéken százötvenezer zsidót koncolt fel.

Ahogy a Bolygó Zsidót a havas úton láttam, csöppet sem gondoltam volna, hogy ceruzát és gyertyát árul. Azt hittem, útban van Jeruzsálem felé! Meg is mondtam neki. Erre azt gondolta rólam, hogy chaluc vagyok; aki Palesztinában dolgozik. Hogy nem tartom meg a vallást és megvetem a próféciákat. Pedig ő szereti Istent és fél tőle. Ujra Jeruzsálemről kezdtem beszélni. Azt mondta, hogy még nincs itt az ideje. Kérdezem: Honnan tudja olyan biztosan?

— A caddiktól.

— És honnan tudja a caddik olyan biztosan?

— A visnici caddik — felelte — Istennel és Illés prófétával szokott beszélgetni, és ha út a visszatérés órája, akkor valamelyikük feltétlenül értesíteni fogja a caddikot.

Kiderült, hogy a Bolygó Zsidó egyál-

talán nem ellensége az automobilizmusnak. Egyetlen egyszer sem hagyta el a kocsit. Truovókan négy óra hosszat álltunk és ő egész idő alatt kitartóan ült a bőrülésen.

— Ben, kérdezze csak meg tőle, nem tudna-e valamit eladni ezen a vidéken.

— Azt mondja, hogy egy jó zsidónak nem muszáj mindig kereskednie. Péntek este, ahogy az első csillag feljön, nem mehet tovább. Nem akar Isten ellen vétkezni.

Novoszelicán elbúcsúzott tőlünk a Bolygó Zsidó. Ment fölfelé egy fehérormú hegyre.

Sokáig néztem utána.

Hajlott háttal ballagott az úton, a válla meggörnyedt a kettős tarisznya alatt.

Ment magányosan fölfelé; félt Istentől és szerette őt...

Névai Lajos fordítása.

Lakos András:

Tavaszi lesz Cionban

Új lombdíszt ölt a fák koronája,
Tavaszi lesz Cionban nemsokára.
Kis madárka, te is dalra kelhetsz,
Vidám dalt, tavaszi-dalt énekelhetsz.
Kéken csillog az ég kupolája.
Dalodat az Uristen vigyázza.
Madárka, új tavaszi: új ígéret,
Még a bánat is örömmel ébred.
Dalolj, kacagj, ujjongj hát, madárka,
Az árva nép nem lesz többé árva.
Hív a berek, madár, repülj vélem,
Fészket rakunk sugaras vidéken.
Únt rabságnak szabadság a vége,
Haza indul a Biblia népe.
Szebb lesz otthon, jobb lesz otthon meglásd:
Cion földjén megtaláljuk egymást.

Ezerszeszélyű föld felett
Az ég örök kék nem lehet.
Északon földdel egy határ
S hangtalan, mint a jégmadár.
Déli virágok közt vidul,
Viharok múltán kipirul.
Nyugaton felhős, bús mező
S mint bánatos szem könnyező.
Keleten vannak álmai
S lelkem szeretne szállani
Messze-messze: ott kék-fehér,
Ahol őseim lelke él.

Aki nem támogatja a szegényeket, olyan mint aki idegen isteneket imád.

*

Ha mindig csak a zsidókat nézném, talán magam is hajlanám az antiszemitizmusra, de mivel keresztényeket is látok, nem ébred fel bennem ez a hajlam.

M. Dizengoff, Tel-Aviv polgármestere

Egy pesti zsidó felekezeti hetilap 48.-ik évfolyamába ünnepelte 50 éves fennállásának jubileumát.

Lederer Sándor, a P. I. H. elhalt elnöke 73 éves korában ünnepelte 75. születésnapját.

Az Országos Egyetértés első száma 1926. január 1.-én jelent meg. Most ünnepeli 10 éves fennállását.

Stern Samu, a P. I. H. jelenlegi elnöke a múlt napokban ünnepeltette meg 60.-ik születésnapját.

Hány éves tényleg Stern Samu?...

Aki titokban jótevényt tesz nagyobb Mózsnél (Babathra 9. E.)

*

A könnyen haragralobbanó a bálványimádóhoz hasonlít.

Hunyady Sándor: Heine sors a sorsom ...

Autón robogunk ebben a szép májusi estében a parlament felé. Hunyady Sándor, meg az újságíró.

Illetve: az interjút adó újságíró és a másik, aki hallgatja a kérdésekre adott válaszokat. Mert Hunyady Sándor amellet, hogy a pesti Víg-színház háziszervezője — újságíró is, publicista, aki Kolozsvárott szerzett megbecsülést ösztönöségtől ragyogó tollának. Most az Est-lapok munkatársa Pesten.

— Valahogy úgy érzem magam, mint Heine. Valahogy Heine sors a sorsom ... — mondja.

Lassan fujja a szivarfüstöt ki a nyitott ablakon. — Édesanyám, Hunyady Margit. Árpádházi származású, ezeréves legmagyarabb magyar. Vannak rokonaim: tisztek, ezredesek, századosok, papok, magasabbrendű egyházi méltóságok ... Ez az egyik oldal. A másik pedig? Apám, Bródy Sándor, konzervatív vallásos zsidók gyermeke. Maga is jó zsidóember volt, akit habár sokszor megkörnyékeztek, nem tért le ősei útjáról ...

Kis szünet.

— Furcsa, furcsa érzés ... Vannak katonatiszt rokonaim és olyanok, akik pajecosan, kaftánosan élnek a maguk hányatott életüket valahol, tudja Isten, talán, Szatmáron, vagy Munkácson ... Két szélsőség, két véglet egyesül az én lelkemben és ezért van az, hogy annyira tudom szeretni az embereket. Mert csak ember vagyok, csak ember. Ember! Ez a legnagyobb szó, amit ki lehet mondani ...

— Mégis, minek érzed magad? — kérdem.

— Mindennek egyszerre ... A zsidók között inkább kereszténynek és a keresztények között inkább zsidónak. Mit gondolsz, hányszor voltak késhegyremenő vitáim a zsidóságról! És hogy belémhasított ha hallottam, hogy ütik az apai testvéreimet; hogy vérzett a szívem ... De meg kell valanom, hogy sokszor tűztem össze zsidó barátaimmal is, amikor valami elfogultságot tapasztaltam ...

— A családi albumodban azt írod ...

— Olvastad? Amikor egyszer gimnazistakoromban hazajöttem tépett ruhában az édesanyámhoz, diadalmas mosollyal az ajkamon ... Emlekszel erre a részletre? Mikor édesanyám kérdésére büszkén kivágtam, hogy: „zsidót vertünk ... én is ...” Ha láttad volna azt a felejthetetlen, jelenetet, amikor megtudtam, hogy az én zsidóverő karjaiban is zsidó vér csörgedez ...

Hátraveti fejét és halkán mondja, ismételve, úgy, mintha csak magának mondaná:

— Heine sors a sorsom ... Heine sors a sorsom ... zsidók közt kereszténynek lenni és keresztények között zsidónak ...

Az autó megáll, az Országháznál vagyunk. Hunyady besiet a parlament folyosójára, a miniszterelnökkel akar beszélni; én meg csendesen hazamegyek.

Úgy érzem, Hunyady az egész benső életét fedte fel előttem ...

(Sz. S.)

Az ezeréve előtti honfoglalók közt állítólag sok volt a zsidó; a mai országveszejtők közt egész kétségtelenül sok az antiszemita.

A fajvédelmi mozgalom a keresztény tehetségtelenség irigységforradalma a zsidó életrevalóság ellen.

Szviták Mária

Szviták Mária, hajadon, aki egyhuzamban ötvenkét évig volt egy zsidó családnál háztartási alkalmazott, komolyan megbetegedett.

Kózkórházba kellett volna szállítani. A család ugyanis teljesen elszegényedett és az utóbbi években csupán kötelességérzetből tartotta magánál az állandóan betegeskedő öreg alkalmazottat.

Amilyen egyszerűnek látszik ez az ügy, oly komplikálttá tette azt a szent bürokrácia, amely nemcsak élni nem hagyja az embert, de gyakran még meghalni sem.

Az OTI, amelynek ugyan pontosan fizető tagja volt a becsületes háztartási alkalmazott, holmi szabályokra való hivatkozással mégcsak hat hónap múlva tudta volna a szegény öreg beteget kórházba elhelyezni.

Hetekig lótottam, futottam, telefonáltam a szegény beteg elhelyezése érdekében.

Még közjogi nehézségek is tornyosultak előm, mert Szviták Mária nem volt magyar állampolgár és így mint jogosulatlant, a fővárosi kózkórház ápolás alá nem vehette.

Ezt a közjogi akadályt is kiküszöböltem, de most hely nem volt részére.

Mikor emiatt ismét az illetékes ügyosztály főjegyzőjét felkerestem, egy a szobában jelen volt kollégája társaságában a főjegyző így fogadott:

— A Szviták-ügy, ugyebár?

Kartársa kíváncsi volt az ügyre és elpanaszoltam bajomat, hogy mennyit kell lótni-futni a szerencsétlen öreg beteg nő elhelyezése végett.

— Miért nem helyezed el Dezső bátyám ezt a szegény beteget a zsidókórházban?... fordult hozzám a jelenlevő fővárosi tisztviselő.

— Mert Szviták Mária nem zsidó, hanem római katolikus. Azonban ez nem volna akadály, hiszen a zsidókórház am-

buláns betegeinek háromnegyedrésze nem zsidó és a fekvő betegek között is igen nagy számban vannak más felekezetűek, akik természetesen a legnagyobb szerettel egyenrangú ápolttjai a zsidókórháznak, azonban ez a beteg az OTI és fővárosi kórházhoz tartozik. Egyáltalán ki olyan lelkiismeretlen és embertelen, hogy egy szegény beteg felekezeti hovatartozandóságát firtatja.

A nyomor felekezeti különbség nélkül kopogtat be minden szegény ember ajtaján, ahova épen a sors rendeli és nem disztíngvál zsidó, vagy keresztény között.

— Egyébként — mondtam — nem értem miért tartunk fenn mi zsidók tetemes anyagi áldozatok árán külön kórházakat, árvaházakat, szegényházakat, vakok és süketnémák intézetét stb.

Nem volna olcsóbb és célszerűbb a holland minta szerint egyszerűen minden kózkórházban és jóléti intézményben a zsidók részére külön rituális konyhát felállítani.

A zsidóság mai helyzete nem bírja ezeket a nagy költségeket.

Most a főjegyző vette át a szót.

— Ugyan kedves barátom, ti nem a rituális ok miatt tartjátok fenn a külön intézményeket, hanem,

mert sok a pénzetek!... Egyáltalán a pénz nálatok van!"

— Mondd komám, honnan veszed ezt a kategórikus megállapítást?...

— Lám — válaszolta — ide is bejár egy szállító, aki a rossz viszonyok dacára arany cigarettatárcájával végigkínálja az egész ügyosztályt elsőrangú egyiptomi szivarkákkal.

— Nem mind arany ami fénylik!...

— szemfényvesztés az egész, nem egyéb. Ennek igazolására engedjétek meg, hogy a következő kis reminiscenciát elevenítsem fel. Szombathelyen történt, huszonöt évvel ezelőtt.

Irodámmal szemben volt a Széll Kál-

mán elnöklete alatt működő Vas megyei Casino, az előkelő dzsentr-társadalom klubja. Ennek a kaszinónak az ottani közjegyző, derék magyar úriember, jó barátom, volt az igazgatója. Egy ízben irodámban beszélgetett, mikor beront hozzám D. Antal gabonaügynök, akit a városban, nem tudom miért, antikrisztusnak tituláltak. Az ágens ezres bankót lobogtatott kezében, kérve engem, hogy váltsam azt fel. Kérését készséggel teljesítettem és amikor tőlem eltávozott, közjegyző barátom a következőket mondta:

— Látod kedves barátom, mégis csak a zsidónak van pénze. Még az a nyomorult Antikrisztus is ezrest lobogtat a kezében...

— Kedves Frici bátyám, — mondtam — elsősorban ez az ember nem saját pénzét, hanem egy gabonacég reábizott pénzét lobogtatja kezében. Most pedig bizonyára elfutott az aprópénzzel egy másik céghez, ahol az aprópénzt vissza

fogja váltani ezresbankóra. Így valóságos körforgást végez a városban a pénzzel egyszerűen azért, hogy így módon apró kis

garasos hitelét megerősítse.

Hasonló szemfényvesztés az aranycigarettaárca is és trükk.

Igy fest a sokat aposztrofált és megirigylet zsidó vagyon. Az aranycigarettaárcaé épúgy, mint az ezrest lobogtató nyomorult ágensé.

*

Szegény Szviták Mária kórházi beutalását nagynehezen mégis csak megkaptam.

Szviták Mária azonban nem élvezhette a kórházi ápolás jótéteményét, mert éppen egy nappal előtte elköltözött az élők sorából...

A közismert bürokratizmus okozta, hogy Szviták Mária halódó szemeit mégis csak elszegényedett zsidó gazdái fogták le...

Mezőfi Vilmos:

A csálészemű és kajlafülű zsidóról

Mezőfi Vilmos v. országgyűlési képviselő, a „Szabad Szó” főszerkesztőjének szabad előadása.

*

A legútszélibb demagógia az, melyet a horogkeresztesek és nyilaskeresztesek folytatnak. Nem riadnak vissza a legszemérmetlenebb eszközöktől sem, hogy a zsidók ellen izgassanak. Ennek az útszéli gyűlölködő demagógiának egyik hajtása az a kép, amelyet tízezerszámra terjesztenek Magyarországon és amely egy alakot ábrázol ilyen körülrással:

göndör haj, csálé szem, kajla fül, kifli orr, lapát száj, teli has, tinó térd, lud talp. Faj vagy felekezet-e a zsidó vagy a zsidóság?

Nem érdemes ugyan válaszra az ilyen gyűlölködő, ízléstelen harcmódor, de Mezőfi Vilmos mégis hasznos munkát végzett, amikor kimutatta, hogy ez a nemtelen harc minden igazságot, minden alaposágot, minden jogos indokot nélkülöz.

*

Mezőfi Vilmos előadásából megállapíthatjuk,:

köszönettel tartozunk a horogkeresztes, illetve nyilaskeresztes antiszemita vezéreknek,

hogy éppen csak ludtalpuaknak, csálé szeműeknek, horgas orruaknak, tele hasuaknak írták le képen és szóban a zsidót, mert még különbeket is írhattak volna, ha ismernék a zsidóüldözések multját. Hiszen 1770-ben, tehát ezelőtt százhatvan esztendővel

a nürnbergi Judenspiegelben

ördögnek pingálták és írták le a zsidót. S ott van megírva, hogy a zsidóknak ördög szarvuk van, hosszú farkuk s ezért hordják a hosszú kaftánt és fejükön a strámlit, hogy a farkukat és szarvukat azzal leplezzék.

S még az ördögbőrt is olyan ravaszsággal hordozzák, hogy, ha kíváncsiak, akarják megtudni, mi rejlik a kaftán és a stráml alatt, hirtelen visszahúzzák a szarvukat és a farkukat s eltűnik a lópata a sarkukról.

Azonban van ennek az izléstelen népbolondításnak szomorúan komoly oldala is.

A komoly oldala az, hogy az ilyen tízezerrel terjesztett pamfletnek az a célja, hogy elhitesse a néppel azt, hogy a zsidó korcs faj, alárendelt és hitvány emberek összessége,

akiket kerülni, megvetni kell s velük semmiféle közösséget vállalni nem szabad.

Sajnos, a Németországból indult fajelméletnek ez az igazi célja. A németek az árja fajhoz való tartozandóság elméletével akarják dokumentálni, hogy ők fölülte állnak a zsidónak és a többi árja fajoknak.

Ugyanezt célozza nálunk a turánizmus elmélete.

Hamis úgy az egyik, mint a másik.

Százszorosán bebizonyított tény, hogy tiszta faj ma már az európai népek közt nem létezhetik.

A századok óta tartott vérkeveredés elűntette a faji jelleget és ezen az alapon osztályozni embereket nem lehet.

Humoros példája ennek az az eset, amely néhány évtizeddel ezelőtt a nagy tudós Herman Ottóval történt.

A világhírű antropológus a legmagyarabb és legturánibb koponyájú magyaroknak az Istenben boldogult Wahrman Mórt, Budapest Lipótváros képviselőjét, a Pesti Izraelita Hitközség érdekes elnökét mondotta.

Ime! A koponyaalkat és arc alapján kifejttet fajelmélet!...

De magát a zsidóságot sem lehet fajilag egy kalap alá vonni.

1929-ben cionista kongresszus volt Zürichben. Ott az ember igazán elvárhatta volna, hogy megtalálja az egységes zsidó típust. No, nem a kajla szemet, stb., de olyasvalamit, ami a világ minden részén jellemzi a zsidót.

A tanulmányozó megállapította, hogy manapság Európában egységes zsidó típus nincs. Láttam

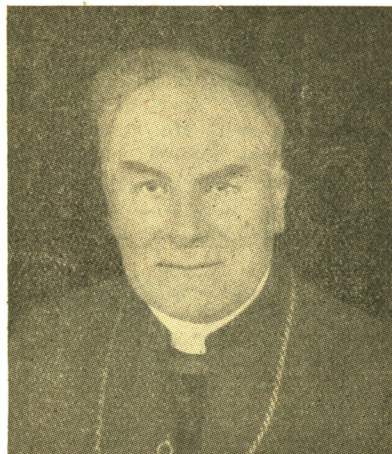
magas, délceg, termetű, dagadó mellkasú, görög arcélú, kimondottan szép nőket és férfiakat.

Volt azonban vézna, gyenge, hajlott hátú is.

A szőke hajú, rózsás arcúak mellett voltak tényleg göndörhajú sápadt arcúak is.

A szemek színe is variált az égbéktől a szénfeketéig.

Viszont láttam galíciai, romániai, olaszzi-

Michael Faulhaber bíboros, müncheni érsek

dókat, akik véznábbak, gyengébbek voltak és akikben talán Meskó Zoltánnak is gyönyörűsége tellett volna. Tehát egységes zsidó típus nincs.

Hogy milyen együgyűség a tiszta árja faj keresése és megállapítása, arról jellemző szavakban emlékezik meg Henry Béranger, a világhírű tudós, a francia szenátus külügyi bizottságának elnöke.

Elmondja, hogy mint a francia kormány delegátusa, a Népszövetségnél volt alkalma Genfben Goebbelsel, Németország propaganda miniszterével hosszasan beszélgetni.

Megkérdezte tőle, hogy miért írta „Nazi-soci” című könyvében ezt a kedves mondatot:

Meg kell ölni a zsidókat, mint a bolhákat?

Erre Goebbels: Azért, mert a zsidók nem árják és ezért pusztulniuk kell.

Kik tehát az árják? — kérdezte Henry Béranger.

Goebbels így válaszolt:

— Egy igazi árja ember magas, szőke, kékszemű, pirosposzsgás arcszínű. Viszont a nem árja sötét szemű, fekete, kicsi és sötét bőrű.

Végre megtudtam, — mondja a tudós szénátor, — hogy milyen az árja. Ezen a tanulságon elmerengve felültem a vonatra, hogy Párisba utazzam.

Az úton a kupémban együtt utaztam egy magas, kék szemű, szőke, igen szép aszszonnyal.

Megismerkedtünk. Megkérdeztem:

— Nizzába utazik Nagyságos Asszony?

Ez volt a válasz:

— Nem. Palesztinába. El kellett hagynom Németországot. A cionista bizottság nekem állást szerzett Haifában...

Ugyancsak vele történt, hogy a genfi Hotel Simplonban beszélt egy német delegátussal, aki úgy mutatkozott be, hogy ő a harmadik birodalomban az árja elmélet tanára.

Milyen volt ez az ember?...

Kis, vékony emberke, fekete haj, sötét arcbőrrel, tipikus keleti gesztusokkal, sötét szemekkel.

Tökéletes ellentéte volt Goebbel miniszter által körülírt árjának.

Tanulmányát így fejezte be Henry Bé-ranger:

— Legyünk okosak, ne építsük fel a haza épületét faji alapokra. Én csak egy fajelméletet ismerek. Az emberit: születésétől fogva egyforma, ill. tehetségénél és érdemeinél fogva lehet különb, mint a másik.

Igy beszél egy valóban elfogulatlan tudós, akinek ítéletét még nem homályosította el indokolatlan, örült zsidó gyűlölködés. Németországban azonban sajnos orgiákat ül a fajelmélet és ennek annyi kinövése, amely ezer és ezer szegény zsidó testvérünket földönfutóvá, hazátlanná, koldussá tett.

Hiszen Julius Streicher, Nürnberg rendőrfőnökének „Stürmer” című ujságjában napról napra olvashatjuk, hogy jaj annak az árja leányzónak, aki zsidóval szobaáll. Pontos lakáscímmel állítja pellengérré Stürmerben azokat az elvetemedett árja nőket, akik egy zsidóval végig mertek az utcán menni vagy akik azzal gyanúsíthatók, hogy zsidóval vannak közelebbi ismeretségben. Julius Streicher az árja vérkeveredést minden áron meg akarja akadályozni.

Szomorúan emlékezett meg a németországi üldözött zsidók kinszenvedéseiről, akiket különös örület, egy rosszul értelmezett faji elmélet együgyűsége miatt hontalanokká, szegényekké, földönfutókká tettek. De dicsérte Mezőfi azokat az erőskező kormányokat, melyek nem engedték, hogy a népegséget a faji gyűlölet ördögi szelleme megbontsa.

Felemlítette, hogy a magyar képviselőházban Vay Miklós báró szólalt fel az ostoba zsidóüldözés ellen.

A hazafias zsidó mindenütt szolgálatot tesz hazájának — mondotta az ősrégi családból származó báró, — s nem szabad fe-

ledni, hogy az „üsd a zsidót” jelszót csakhamar felváltja az „üsd a papot” és ezt követi „üsd az urat!”...

Általános helyeslés közben vont a Mezőfi Vilmos e téren tanúságát.

Valahányszor ellanyhult a zsidóság ben-ső hitélete, amikor az úgynevezett asszila-cióis törekvések a zsidóságot hitéhez való ragaszkodásában ingadozóvá tették: akkor mindig küldött a gondviselés ostrom, amely fölrázta a zsidókat közönyükből.

Az üldözések ellen kikeresztelkedéssel védekezett a gyáva, megalkuvó, hitvány zsidó.

De mintha a mindenható Isten ezt meg-elégelte volna, új csapást küldött a zsidók-ra: az árja meg a turáni fajelméletet, mintha ezzel akarta volna jelezni, hogy hiába a kikeresztelkedés, a zsidó, mégis zsidó marad, mert zsidó fajúnak deklarál-ják utódaiban is harmad- és negyedizig-len. Ez a Mindenható mai ostroma, mellyel összetartja a zsidó népet, hogy maradjon meg továbbra is zsidónak, az emberiség ko-vásának.

A második tanulság és a második jó, amely az üldözésből fakad, a szolidaritás ér-zése, amely ma, sajnos, csak laza kapocs a zsidók közt, de amely megacélosodik az egyetemes üldözés és szenvedés által.

A harmadik jó, hogy megerősödik, meg-edződik az örökkévaló Isten iránti bizal-mában. Mert hiába töprengünk azon, mit hoz a holnap, meg a holnapután, mi lesz velünk, mi lesz családunkkal, mi lesz népünkkel!

Csak az Istenbe vethetjük hitünket, re-ményünket, hogy amint a multban nem engedte elveszni a hűséges zsidó népet, bizonyára most is gondot visel rá az idők végtelenségéig...

Siófoki németnyelvű zsidó gyermeküdülő

**Fenyőerdő közepén, a strand
mellett. Orvosi felügyelet!
Szakavatott tanerők! Bősé-
ges és kiváló ellátás!**

Játék - Sport - Tenisz

Felvilágosítást nyújt:

TANTE RENÉE

VIII.. Röck - Szilárd utca 29. II. 2.

Sevuot agádák

Sevuot (zsengék) ünnepe Palesztinában

1. A Tóra végső célja — a béke.

Midőn az Ur a Tórát adta Izraelnek — ezt költötte a módiimi rabbi Eleázár — a föld egyik végétől a másik végéig járt a kinyilatkoztatás hangja és remegés és félelem fogta el a föld hatalmasait palotáikban. És ők eljöttek Bileámhoz, a pogány világ prófétájához és így szóltak hozzá:

Mit jelent a zúgásnak, a morajlásnak ez a szörnyű hangja? Talán végítélet napját: víznek özönét, vagy tűznek lávafolyamát hozza Isten a világra?

— Sem víznek özöne, sem tűznek lávája nem jött a földre — hangzott Bileám válasza. Nem pusztítást jelentenek a hangok.

— Mit jelentsen hát ez a szokatlan hang? — kérdik kétségbeesve a föld népeinek urai.

— Isten ad Tórát az ő népének, „az Örökkévaló erőt ad nemzetének.”

— Ugy hát békével áldja meg az Ur az ő népét!

(Melchilta Mózes II. k. 18. feje. 1.)

2. A Tóra az egységes Izraelé.

A bibliai elbeszélés állandóan arról szól, hogy Izrael fiai elindultak, hogy Izrael fiai megpihentek egy-egy helyről, egy-egy helyen. A sináji kinyilatkoztatásnál találjuk csupán e kifejezést is: „Izrael ott táborozott a hegyvel szemben” — mint egy nagy tábor, mint egy test, mint egy lélek, hogy szeretvén egymást, elfogadhassák a Tórát, méltók legyenek az isteni tanra.

(Mecihta 19. 2.)

3. A Tóra lelke elpusztíthatatlan.

Hadrián császár üldözései idejébe történt, hogy rabbi Hanina ben Teradjon

is törvényszék elé került és a római bíró ítélkezett felette. Bűne volt, hogy Izrael Tóráját tanulta és tanította tanítványai körében és a népek gyülekezete előtt. Halálra ítéltetett és a római ítélet szigorú volt. A mestert Tórája pergamentjébe göngyölték, aztán így helyezték máglyára. A pergament már meggyuladt, a lángok már körülgyaldosták Hannina rabbi alakját: nyugodt maradt, egy arcizma sem rándult meg, csak szemei tekintettek révedezve, mintha valamit keresnének.

És kérdezték a máglyát körülálló tanítványok: „Mesterünk, mit keres tekinteted”, mit látnak szemeid.

És a mester szólt:

— A pergamentek elégték de a betűk itt repdesnek körülöttem, — azokat látom.

(Aboda z. 18. a.)

4. A gyermekek a Tóra kezesei.

Mikoron Izrael ott a Szináj-hegy tövében volt, hogy birtokába vegye a tórát, így szólt hozzá az Ur, dicsértessék az ő neve:

— Nektek akarom adni a Tórát, de hozzatok nekem jó kezeseket.

— Világ Ura — szólt erre Izrael — vannak nekünk kezesek, nagyon jó kezesek: a mi atyáink Ábrahám, Izsák és Jákob.

— Nem elég nekem az ő kezeségük — szólt Isten — melléjük még más kezes kell.

És Isten a prófétákat fogadta el elegendő kezeségkép és újból egészen jó kezeseket kért, hogy Izraelnek Tóráját átadhassa.

— Ugy hát gyermekeink legyenek kezesek érettünk, — mondta Izrael és az isteni szó feléjük szállt:

— Helyesen van; ezek a valóban jó kezesek, ezeknek kezesége mellett már nektek adhatom Tórámat. És a Szináj bérceiről feléjük hangzott: „Én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek...”

(Sirhasir. 1, 3.)

5. A Tóra az egész emberiségé.

Mikor Isten megnyilatkozott Izraelnek, nemcsak őneki akart voltaképen

megnyilatkozni, hanem mind a világ népeinek. Elsőnek Ézsau fiaihoz ment és szólt nekik: „Elfogadjátok-e a Tórát?” És ők kérdéssel feleltek: „Mi van abban a Tórában megírva?” — „Csak egyet fogok a sok közül említeni, azt, hogy „Ne ölj!” — „Ha ez áll a te Tórádban, akkor nem fogadhatjuk el, mert a mi életünk fentartója az öldöklés. „Ne ölj” nem nekünk való törvény!” És Isten tovább vitte Tóráját és felajánlotta Ammón és Moab fiainak. Ők is azt kérdezték: mi van benne megírva és mikor hallották, hogy „Ne légy parázna!”, nem fogadták el, nem találták nekik megfelelőnek. Edomnak meg a „Ne lopj!” nem tetszett, és így nem akadt egyetlen nemzet, melynek nem kínálta volna a Tórát, s mely majd ezt, majd amazt a törvényt kifogásolta, míg végre ott találta Isten a Szinajnál táborozó Izraelt, és megkérdezte őt is, elfogadjá-e a Tórát és ő válaszolt:

„Mindazt, amit az Örökkévaló szól megteesszük és meghallgatjuk”.

(Szifré: Vezósz habrocho.)

*

Hasonlóképp mondták a régi mesterek, hogy a Jordánból kivett és aztán a Szentföldön felállított kövekre a Tórát hetven nyelven írták fel, hogy a földkerekség hetven népe jöhessen és a saját nyelvén tanulhassa meg Izrael Tóráját.

(Toszefta Szóta.)

Kimagasló keresztények a zsidókról

Kulturnép csak olyan népből lesz, amely nemcsak alkotó szellemeket nevel, de amelyben a tömegek is intenzív életet élnek.

Ellen Key.

Azt tapasztalom, hogy kiváló intelligenciájuk és képességük okán éppen a zsidók alkalmasak állampolitikai miszsiók teljesítésére.

Bismarck Ottó herceg.

(A porosz parlamentben 1872 január 30-án mondott beszédéből.)

Chasszidizmus

Egy nagy zsidó szabadságmozgalom fejlődése és hanyatlása

Mottó:

Minden kút saját köveiben,
minden eszme saját dogmaiban vész el.

Salom Asch.

A világ teremtésének ötvenhatodik évszázadában, keresztény időszámítás szerint a 18-ik században is volt úgy, hogy a *Tan* és *Könyv* népe elvesztette vándorbotját és nem találta meg nyugalmát... Elvesztett a vándorbot és ezzel minden támasz, a gáluth éveit súlyosak voltak és a remény már csak pislákol a leigázottak szívében. A zsidó tömegek Oroszországban, Lengyelországban és a keleti államokban a legnagyobb anyagi és lelki nyomorban éltek. Az erősebbek és kitartóbbak a falvakban, elhagyott helyeken éltek, útszéli szállóhelyeket építettek, emellett sokan még földműveléssel és pásztorkodással is foglalkoztak. Európa nagyvárosaiban ezalatt egyre-másra épültek a ghetók falai.

Minden remény csalódássá változott, a Sabbathi Cvi-féle ál-messiasok kora is elmúlt és a zsidó tömegek a legnagyobb apátiába estek.

A kabbala kora következett. A kabbala által próbált a nép értelmet találni hányatott életében és a kabbala tanai szerint önsanyargatásnak vetette magát alá...

A kabbalisták nagy emberek voltak, tudósok. Így a kabbala nagy tanítója rabi *Jicchak Lurja* (A-ri) az akkori idők egyik legnagyobb filozófusa és tudósa volt. De a nép, *Israel népe nem tudta őket megérteni*. A kabbala önsanyargatást követelt, az élettől, a természettől, a jóléttől való eltávolodást... Követelmények, amelyeknek a zsidó társadalom nem tudott eleget tenni. A nép nem akart, nem tudott felemelkedni és... várt. Várt azokra, akik le fognak ereszkedni hozzá, akik a nép nyelvén fognak tudni beszélni.

A kabbala kora termelte ki azt a véleményt a zsidóságban, hogy igazán értékes zsidó csak az, aki jártas a Tanban, aki ismeri a talmudot és annak tekervényes útjait... A nép, az egyszerű zsidó, zsoldáraival egyetemben, másodrangúvá lett.

És mégis a kabbalának, ezen misztikus-vallásos iránynak gyermeke a chasszidizmus. A nagy volhyniai pusztaságokban élő, a nagyvárosok ghetóiba zsúfolt zsidóság egyaránt várt a megváltóra és akit végül ki-termelt magából.

*

Ebből az időből származó zsidó chasszidikus művekben a következő feljegyzést találjuk: „*Egy hang dörgött az égből: Térj vissza népedhez és mutasd nekik az utat, amely Istenhez vezet!*”... Eljött az idő, Ő követte a hangot, visszatért Bál-Sém népéhez.

Rabi *Israel Bal-Sém* volt a neve, a zsidó nép egyik legnagyobbjának, a chasszidizmus megalapítójának... Eljött és a Beth-Hámidrásokban, a ghetókban találta népét. Az elveszettségben, messze örömtől, messze a természettől és élettől, félve a világ ezer és ezer hozzáférhetetlen titkától és messze hazájuktól céltalanul és sötétben éltek Európa minden zugában.

Rabi Bál-Sém nem várt a népre, hanem leereszkedett hozzá. Nem követelt önsanyargatást. Életet, örömet, tisztaságot és szentséget hirdetett! Israel elhagyott népének legjobbjai és maga a nép elindult hozzá, a Caddikhoz. Belékapaszkodott, mert fáradt volt és félt a fatalizmustól, belékapaszkodott és igaz hittel csüggött rajta. A nép hitt és új fogalom született a zsidóságban, a caddik, a rebe, aki közel áll Istenhez, aki közvetít Isten és szeretett kiválasztott népe között...

Es Bál-Sém rabi, a chasszidizmus megalapítója nem ült zárt ajtók mögött, nem beszélt kabbaláról és talmudról... Életörömet, a természet szépségét tanította. Egyszerű mondásokkal, a Tórával és Dávid zoltáiraival jött a néphez.

Rabbi Bál-Sém és tanítványainak tanítása új volt, „*Szolgáld Istent örömmel!*” Es Bál-Sém tanította: „*Ha egy zsidó pásztor az egyik dombról a másikra ugrik... oda és vissza... és ha ezt Isten dicsőségére teszi, éppen úgy felemelkedik és közel van Istenhez, mint az, aki a Tan segítségével férközik Istenhez..., mert ahol öröm, ott Isten!*”

„*Az Isten betölti az egész valót, mindennek fölött áll, betölti az egész világot és az összes világokat. Minden életben, az észben és mindenben, amit körülvesz, megnyilvánul az isteni sugallat.*”

„*Tudjuk azt, hogy Isten mindenütt van, még a legalacsonyabb és legrosszabb szentségtelenségben is*”... és ebből le kell vonni bizonyos tanulságot. „Ha szép nő látsz, arra gondold, honnan van szépsége?... Hiszen, ha halott lenne, úgy csak test volna, melynek semmi bája és semmi szépsége nincsen... A szépsége a benne rejlő istenségtől származik. Ettől kap színt, életet és szépséget. Így a szépség gyökere a legmagasabb Isten-ség erejében keresendő. Egy szép tárgyban is megtaláljuk az istenség egy részét”. „Ha étkezel, nem a hústól és kenyértől leszel jóllakott és megelégedett, hanem az élő szellemtől, amely az ételben lakozik”...

Egy más világ nyílt meg a zsidó előtt... Tömegek mozdultak meg a chasszidizmusért. Zsidó szabadságmozgalom lett a chasszidizmus! A szabadság és öröm szele süvített végig a zsidó lelkeken... Zsidók táncoltak a templomban ima közben, a micwah-táncok, a nigunok és chaszilikus táncok kora következett...

A chasszid tömegek száma Lengyel és Oroszországban elérte az első 50 ezer lelket.

Ekkor rabi Bál-Sém otthagyta gyermekeit és tanítványait. (1698—1759) A mag el volt vetve és ekkor rabi Bál-Sém tanítványai rabi *Dov-Beer*, *Nachmann Barcallavi* és *Lev-Jicchok Berdicsevi* hordozták tovább az eszmét.

*

A hivatalos talmudikus rabi-szenátusok rossz szemmel nézték a chaszilikus terjedését és rabi *Eliával*, a vilnai rabi-szenátus elnökével az élén nagy átkot, „chéremet” (1772) hirdettek az „*istentelen*” chasszidok ellen. Eles harc folyt, igazi zsidó temperamentummal. Olyannyira, hogy sok chasszid tanító Palesztinába volt kénytelen üldöztetésük elől emigrálni és hátramaradt könyveiket Krakau városában, a synagoga udvarán nyilvánosan elégették. (1781) A harc évekig tartott és az új mozgalom különösen Lengyelországban, Ukrainában tört magának útát és a követők száma az 1780-as években elérte a nyolcvanezer lelket. Egyik leghűbb tanítványa rabi Bál-Sémnek rabi *Beer-Dov* volt, aki egyik vitairásában a „*misznagdimok*” ellen (chasszid-ellenesek) a következőket írja: „Sok ember van — (a vilnai gaonokra célzott) —, akik sok tórát tanulnak, egész

nap tallisz és tefilinben ülnek, de ez nem több mint szokás. Azok, akik teszik, nem érik el az istenség értelmét. Rosszabbak a bűnözőknél, mert a bűnöző megtérhet, de azok, akik hiszik, hogy bölcsek és „egészek”, akik hiszik, hogy *minden kötelezettségüknek* eleget tettek, — ezeken már nem lehet segíteni.

*

A mozgalom terjeszkedésével a chasszilikus maga is differenciálódott. Általában kétféle chasszilikusról tudunk: az ukrán és a litván chasszidizmusról. Az első az *érzelem* (poesia), a második az ész (filozofia) chasszidizmusa. A litván chasszidizmust a chasszidikus irodalomban „chabad”-nak nevezik. (Három héber szó kezdőbetűit jelenti: chochma, bina, dea.) Az ukrán chasszidizmus egyik képviselője rabi *Lév-Jicchak* (1740—1809) aki Israel iránti szeretetében volt utólérhetetlen. A litván chasszidizmus nagy képviselője rabi *Chneur-Salamon Liadi* volt, a chabad megalapítója.

*

A chasszidizmus diadalútát futott be a zsidó utcákban. Ennek a vallásos-misztikus mozgalomnak, — minden végeél nélkül —, (talán éppen ezért!) ugyanolyan ereje volt mint a prófétáknak...

De minden kút saját köveiben és minden eszme saját dogmaiban vész el... A chasszidizmus a Bal-Sém és nagy tanítványainak halála után, habár több mint százezres tömeget gyűjtött maga köré (1805) elfajult, elviesedett és elvesztette eredeti értelmét...

A Bál-Sém nagyszerű chasszidikus táncaiból és nigunjaiból tivornyákat csináltak. A chasszidok későbbi rabijaikhoz útaztak, évekig is ott ültek és családjuk kenyer nélkül maradt.

A mai chasszidizmus már csak *korcsjelensége* az egykori nagy zsidó szabadságmozgalomnak. Semmi új gondolat, semmi a régi égő temperamentumból és tüzből... A chasszid rabik öröklődtek, nem a tudás és az ember, hanem a család és a protekció győzött... A rabbi-„udvarok” a snobizmust, a rothadtságot és az elvakultságot jelentik a zsidó utcán... A chasszidizmus *családi* dolog lett! Egyes *rabi-családok magánügye* és az egyik rabicsalád csunya harcokat vív „konkurrens” rabija ellen... A mai chasszidizmus úgy Lengyelországban, mint más országokban (Magyarországon is!) *felelőtlen rabi-harcokban, a gábe-harcokban, a hitközségi választásokban éli ki magát...*

*

A chasszidizmus szikrái itt-ott mégis felélednek. A mag el van vetve és még ma is él, mert olyan mozgalom, mint a chasszidizmus, amely olyan mélyen élt az érzésekben, mely a prófétáig ér el, nem veszhet el teljesen! A mai chasszidizmus talán csak *új rabi Bál-Sémre, tanítóra, megújítóra vár...*

Talán eljön. Talán Erez-Jisraelben, Isten országában, Judea szent földjén feltámad igazi szent értelmében...

Rabi Bál-Sém mondta, hogy „*minden dolog a világon fátyolhoz hasonlít, amelyben az istenség takarószik*”... Erez-Jisrael, az ifjú zsidóság heroikus küzdelmében felujuló országban, talán megtalálja új értelmét rabi Bál-Sém tanítása, „Ahol öröm, ott Isten”... jegyében...

Az a felfogás, hogy a zsidó vallásról csak zsidóhítu ember nyilatkozhatik, époly bardság, mint az, hogy a telivértenyésztéshez nem szólhatnak hozzá, csak a lovak.

A harc a zsidóság ellen nem egy vízszintes irányú küzdelem, mint a nemzetek közti háborúk, hanem egy függőleges tengelyű harc, mint az osztályok harca.

AZ ATHEISTA

Frank Mór doktor, a fiatal kora ellenére is szép hirnévnek örvendő belgyógyász, idegesen gyűrte el cigarettáját a hamutálcán.

Abban állapodott meg feleségével, hogy mielőtt apósához mennének vacsorára, végigjárják autón a szigetet.

Most se asszony, se gyerek, se autó, mert feleségének okvetlen el kellett mennie a délutáni istentiszteletre.

A vallás és szabályai voltak azok, melyeken vita támadt a házaspár között, még pedig elég gyakran.

Pedig a férj is vallásos zsidó családból származott. A zsidó vallás előírásait 18 éves koráig hűségesen be is tartotta.

Azonban azután elkerült a szülői háztól, el a jóságos édesanya szelid tanítási köréből és a pesti bábel, no meg foglalkozása is, mind jobban eltávolították Istentől.

Apró-cseprő vétkekkel kezdődött ez, majd a tiz esztendő alatt a barátok, a kényelem, a megromlott nagyvárosi élet betetőzték rajta a rombolást: ateistává lett.

Nem tagadta ugyan nyíltan az istenség létezését, de nem törődött vele, számára nem létezett életem túli hatalom.

Leghatározottabb ellentéte volt felesége, a leggazdagabb tóvárosi Weisz egyetlen leánya, ki a családi házban tanult Isten- és vallástiszteletet a saját házába ültette át.

Étkezésben, a péntek esti gyertyagyújtásban, az istentiszteletek látogatásában, imádságban és minden vallásos zsidó hagyomány betartásában lelkiismeretesen pontos volt. . . A modern zsidók túlzónak mondták volna őt.

Talán a rituális étkezés volt az egyetlen, melyben nem kifogásolta a doktor felesége szerinte avult felfogását, de az érthető is, mert ezekhez az ételekhez még nem zsidó inycenc előtt sincs hasonlítható a világon!

A szabályok és tilalmak azonban, ál-

landó vita tárgyát képezték a családban.

— Látod Móric, — szólt egy ilyen alkalommal az asszony — nem jól cselekszel, midőn Isten törvényeit nem tisztelel. Tudtommal boldog vagy, szép kis gyerekekkel áldott meg az Ur. . .

— Nem érek én rá az ilyesmire — válaszolt az orvos. — Megköszönnék a betegeim, ha operáció közben utánad szaladnék a templomba.

— Nem szabad túlzóan beszélni — szólt csendesesen az asszony — ezt a jó Isten se kívánja. . . A betegeknek pedig öröme telne abban, hogy orvosuk az Istent tiszteli, tehát keze munkáján az Ő áldása van!

— Szóval szerinted szombaton ne rendeljek, ne dolgozzam? — kapott a szón a doktor.

— Sőt, — válaszolt nyugodtan a feleség — tedd fokozottan, mert te akkor nem dolgozol, hanem segítesz, tehát Isten kedvére való jót cselekszel, amiért újra csak megsegít!

Az orvos rendszerint nem folytatta a vitát, mert istentelen színben igazán nem akart imádottnak felesége előtt látszani.

Dohogott magában az ósdi béklyók ellen, de egyébként hallgatott.

A mai napon is ugyanilyen tárgy volt napirenden.

Az asszony szigorúan ragaszkodott az istentisztelethez.

Neki, a vallásos zsidó nőnek többet jelentett az, hogy azt el ne mulassza, mint a kocsikázás, melyben kisleányának bőséges része volt, hisz dadájával a ligetet járta az autón azalatt, míg ő a templomban volt.

Talán nagyon heves volt a szaladás.

Midőn maga mellé vette hazafelémenet az autóban, érezte kis kezén, hogy a gyermek lázas.

Ijedten tekintett gyermeke arcára.

A betegség bágyadtsága ritt le a drága arcocskáról.

— Anna! — szólt riadtan — mi van ezzel a gyerekkel?

— Magam is láttam nagyságám, hogy bágyadozik, de azt hittem, a meleg miatt van. Ni, — szólt — milyen halvány lett drága arcocskája!

— Hajts! — szólt riadtan Henriette a soffőrrre — s csakhamar a ház előtt álltak meg.

— No végre — fogadta az orvos feleségét. — Soká tartott az istentisztelet.

— Reginkének baja van, — szólt idegesen az asszony — menjen a gyermekszobába és vizsgálja meg!

— Rettenetes, mi történt?

— Valahogy meghülhetett a drága, — válaszolt az asszony — mert étkezés-sel, a mi felügyeletünk mellett nem ronthatta meg magát!

Frank doktor nem válaszolt.

Szaladva ment a gyermekszobába, nézte, vizsgálta szeretett gyermekét.

Arca mind komorabbá vált.

Ujra, újra kezdte a vizsgálatot, mint aki nem bízik magában.

Rázogatta fejét.

A hőmérőhöz nyult, majd keserű lemondással tette azt tokjába.

Ujra vizsgálni kezdte gyermekét.

A vizsgálat nem hozott enyhülést számára.

— . . . Heveny tüdőgyulladás! — állapította meg szomorúan.

— Gyermekemmel szemben talán elfogult vagyok, — szólt Frank doktor — legjobb lesz, ha azonnal telefonálunk Goldmann professzorért! . . .

— Csak nincs imminens veszély? — kérdezte riadtan az asszony.

— Áh, dehogy — válaszolt látszólag nyugodtan a férj —, de biztosabb, ha elfogulatlan kezekbe kerül a drága!

Az asszony rohant a telefonhoz. Tárászott.

— Frank lakás . . . Kérem a professzor urat.

— Én vagyok, drága professzor úr, legyen oly jó, jőjjön hamar . . . Móric nem tud a leánykánk betegségében önállóan intézkedni!

— Nagyon köszönöm, ne haragudjék, hogy zavarjuk, de mindketten rettenetesen aggódunk!

Néhány perc múlva megérkezett Goldmann professzor.

Férj, feleség aggódva lesték arcát, mialatt kis betegüket vizsgálta.

— Hm . . . hm . . . — mondogatta, majd megnézte a receptet, melyet Frank doktor írt.

— Nagyon helyes kolléga úr . . . egyebet magam se tudok tanácsolni . . . Tartsák állandóan szem előtt a kicsikét, a legnagyobb éberség rendkívül fontos!

Búcsúzott az asszonytól, ki gyermeke ágya mellé ült.

Utját azonban nem az előszoba ajtó felé vette, hanem Frank dolgozószobájába lépett.

Frank sejtette, hogy mondanivalója van. Rettegve érezte, hogy az lesújtó lesz.

— Életem egyik legcsodálatosabb esete, — szólt halkán a professzor. — Mióta beteg a kicsike?

— Ma este, . . . egy órája vettük észre.

— Kolléga úr, ez a gyermek legalább öt napja hordozza a kórt, . . . mely olyan stádiumban van, hogy gyógyszernek semmi értelme nincs. Ne is csináltassa meg azt, amit írt . . . csupán csilapítót adjon neki, azt is nagyon óvatosan . . . Ha nem csalódom, ma dől el . . . ezek az órák a krízis órái!

— Professzor úr! Sajnos a vizsgálat alatt én is ettől tartottam! Rettenetes, hogy nem tudok segíteni egyetlen gyermekemen!

— A tudás itt határára ért! . . . Ezen a kicsikén nem segít emberi tudomány, csakis a jó Isten.

Búcsúzott.

Frank doktor agya zúgott, zakatolt.

A professzor szavai égették lelkét.

Keserű önváddal gondolt életére. Gyermeke gyilkosának tartotta magát, mert őt, hitvány férget, aki ostoba emberi gögijében elfordult az Urtól, őt nem fogja megsegíteni!

A kis beteg szobájába lépett.

A gyermek csendesén pihentetett párnái közt.

Felesége kérdő pillantással nézett rá . . .

Az önvád még hatalmasabban korbácsolta.

Csak nem mondhatja meg, hogy ha gyermekük meghal, azért hal meg, mert őt Isten nem segítheti!

A szomszéd szobába hívta feleségét.

— Pihenjen le Henriette — szolt hal-
kan — és igyekezzen elaludni. . . Ne-
kem reggel fontos dolgaim vannak, . .
ezért inkább most fogok virrasztani Re-
ginke mellett.

— Nem fogok tudni elaludni — vá-
laszolt az anya.

— Értse meg, muszáj! Elhiheti, hogy
ha én vagyok itt, drágaságunk jó ke-
zekben van azután pedig szükség lesz a
maga legteljesebb éberségére.

A hálósoba felé kísérte feleségét, ki
gyermeké érdekében azonnal lepihent.

Frank doktor a gyerekaszobába tért
vissza.

A világosságot még jobban letompí-
totta s helyet foglalt az ágy mellett el-
helyezett karosszékbén.

Lelke végigélte egész életét.

Látta gyermekora ájtatos vallásos-
ságát, ifjúkora öntudatos zsidó életét . .
elszorult lelke, midőn az egyetemi évek,
a férfikor lanyhaságát, megalkuvását is
kellett látnia.

. . . A kis leányka hörgően sóhajtott
fel.

Összerezzenet.

Mereven nézte drága betegét. Vad kép-
zelete a vég közeledtét rajzolta lelke
elé.

. . . Ujabb keserves sóhajtság hang-
zott a párnák közül.

. . . A vég, az agónia . . . Frank dok-
tor szívét kín markolta meg.

Térdre rogyott.

— Istenem! . . . Istenem! . . . sóhaj-
totta — s szeméből kicsordult az igaz
bűnbánat fakasztotta könnyek árja.

— — — — —
A gyermek csendesen szendergett az
ágyon.

A kelő nap aranyos sugára rést talált
a hálósoba függönyén és fényes sávban
járta a termet.

Henriette ijedten riadt fel.

Mi történhetett, hogy ura nem keltet-
te őt fel?

Remegő kezekkel kapta magára pon-
gyoláját s sietve indult a gyermekszoba
felé.

Halkan csattant a kilincs, midőn ide-
ges kezével hozzáért.

Belépett.

Arca, mely az ajtón kívül az izgalom-
tól, a bizonytalanságtól, a rettegéstől
dult volt, fokonként enyhült mosoly-
góvá.

Reginkéje mosolyogva intette csendre
újacsakájával és az ágyra borulva alvó
édesatyjára mutatott incselkedően.

Nesztelenül lépett gyermekéhez.

Szemecskéi élénkek, halvány arcoc-
káján megjelentek az élet pici rózsái.

Keze, homloka már nem forró.

Felemeli, megcsókolja gyermekét, ki
apja feje felé hajlik az ölelő karokban.
Csókkal ébreszti fel apját.

Frank doktor riadtan áll talpra.

Szeme kérdően néz.

Az asszony szólal meg.

— Móric — mondja lelkendezve —,
micsoda öröm! Reginkét meggyógyította
a drága Goldmann professzor!

Frank doktor elgondolkodva válaszol.

— Nem angyalom! Az én tudásom s
az ő tudománya ez esetben tehetetlen
volt. Nézd, a gyógyszert el sem készít-
tettem . . . rettegve vártam a legrosz-
szabbat!

Az anya riadtan szorítja keblére gyer-
mekét.

—Nem értelek. Reginke élénk, jól
érzi magát. . . Mi történt tehát?

— Reginkét nem a véges emberi tu-
domány gyógyította meg. A végtelen jó-
ságú Isten adta vissza nekünk . . . Le-
gyen áldott az ő szent neve!

Henriett szívét elöntötte az öröm, a
boldogság hulláma.

Nem tudott szólni.

Lelkét csordultig töltötte be a bol-
dogság!

Nemcsak gyermekét tartotta meg
számára a Mindenható, de hívővé tette
az urát ezen a napon!

Mindent megkapott szeretett Istené-
től, ami hívő asszonyt boldoggá tehet!

A meg nem értett nagy keresztények
gettója a zsidóság.

Kúnos Ignác dr. :

Nem a vallás, hanem a nyelv

Kúnos Ignác dr. egyetemi tanár doktorrá avatásának 50. éves évfordulóján arany diplomát kapott a M. kir. tud. Egyetemtől.

Ebből az alkalomból felújítjuk az európai hírű tudósak az Új Út-ban megjelent érdekes naplótöredéket.

Konstantinápolyban előadásokat tartottam a sztambuli egyetemen és előadásaimat sajtó alá is kellett rendeznem. Kiadóm, az emberséges Hüszsejn effendi, egy íródeákját rendelte mellém, az eleven eszű Rágib bejt, hogy segítségemre legyen a megírt szövegnek török betűkkel való átírásában és a korrektúra ügyes-bajos munkájában.

A bohém természetű Rágib csak úgy tudott dolgozni, ha egy nárgile szopókája van a szájában, előtte meg a török kávék egymást váltogató sorozata. A perai városrész egy kényelmesebb kávéházában ültünk tanyát, ott töltöttük el egy egész hónapnak összes délelőttiét. A nárgile szörtyögött, a kávé findzsák ürülgettek és fogyott a tenta a kalamárisból és percegett a toll síma papirosunkon.

Kávéházunkban a Kánuneszászi (alkotmány) nevezetűben sok mindenféle ember fordult meg. Főképp kis- és nagykereskedők, gyárosok, ügynökök és háború utáni konjunkturások. Törökök, görögök, oroszok, örmények, spanyol zsidók, jobb sorban élő tatár tőzsérek, meg cserkesz közvetítők. A zaj, meg a lótás-futás néha nagyobb is volt kelletnél, de a nárgile meg a kávé elsőrangú és az én Rágib-omnak ez volt a munkára serkentője.

Ha pihenőt tartottunk, és Rágib-nak gyakrabban volt szüksége ily pihenőkre, el-elnézegettem azokat a soknyelvű, sok fajtabeli embereket, akiknek megannyiát a megélhetés gondja és a kereset utáni vágyakozás sodort egybe. Valóságos muzeuma ez az európai és ázsiai embertípusoknak. A legelső napok egyikén egy európai arcú és viselkedésű emberen akadt meg leginkább a szemem, nem annyira nyugatias arca, mint bámulatos- és beszélőképesége következtében. A görögökkel görögül beszélt kifogástalanul, a török-tatárokkal törökül, a levántiakkal hol franciául, hol olaszul, hol angolul és amikor egy copfos kínai botlott be a kávéházunkba, annak beszédjén kezdték el a csilingelgetést.

Épp másnap történt, hogy nem jött el az én török íródeákom és én egy-magamra voltam elkényszerülve. Már-már urrá lett felettem a munkanélküliség türelmetlenkedése, amikor benyit az a soknyelvű idegen és helyet foglal a mellettem levő asztalkánál. Köszöntjük egymást, mint fezt viselők törökösen és szó-beszédbe elegyedünk. Én voltam a kíváncsi természetű, nekem volt több kérdezni valóm.

— Ugy-e ön német vidéki? — kérdeztem tőle németül.

— Nem én — feleli kifogástalan németességgel, — görög földön születtem. Korfuban, osztrák szülőktől.

— Azért olyan folyékony a német meg a görög beszédje!...

— Akár az anyanyelvem módjára — feleli.

— Hát törökül? Hát olaszul? Hát franciául? Hát angolul? — kérdem tőle.

— Kereskedő vagyok, gyáros vagyok — feleli — csak kell, hogy értsék egy pár európai nyelven. Sztambulban is van gyáram, sztambuli lakós vagyok jó pár esztendeje.

— Hát a kínai nyelv?

— Több esztendőt töltöttem el Kínában, boxer lázadás idejét is ott éltem át; persze, hogy megtanultam kínaiul is.

— Te se panaszkodhatsz — mondja most már törökül; — úgy veszem észre, hogy te is értesz egy-két nyelven.

— Találd ki tehát az anyanyelvemet!

— Amikor a törököddel beszéltem és ha velem is törökül beszélsz, Európát látott töröknek gondoltalak. De amikor németül szólalt meg ön folytatja most már német nyelven, — legott tisztába jöttem a dologgal.

Kérdőjellel változott az arcom. Rám mosolyog a szomszéd és mondja ki a szentenciáját:

Sie sprechen die deutsche Sprache mit einem ungarischen Accent.

Szinte heveset dobbant a szívem, szinte boldoggá tett a magyarrá való lelepleztetésem.

Felálltunk mindaketten, hogy bemutatkozzunk egymásnak.

— Jules Hornstein vagyok — mondja, — gyáros.

És mert tovább néztem rá fürkésző szemeimmel, önkéntelenül folytatja, most már franciául:

— Qui, je suis israélite...

Nem lepődtem meg rajta, pedig ama bizonyos faji vonásokat sem vettem észre rajta, aminthogy ő sem lepődött meg, amikor én a fajmagyarnak vélt, ugyancsak franciául feleltem neki:

— Moi aussi, je suis israélite...

És a rá következő napon és ahányszor csak találkoztunk egymással, én törökösen köszöntem neki, ő meg csak a magyart látván bennem, kedves szeretetreméltósággal kiáltja felém:

— Alá szolgája kivanom...

Marokkói zsidók

Marokkó lakossága kevert és túlnyomórészen muzulmánok; az arabok 5—6 önállóságnak egy kis látszatát megtartotta. Bár a szultánnak látszólag van egy bizonyos keretek közé szorított hatalma, a tulajdonképeni hatalom a francia kormányzó kezeiben van.

Marokkó lakossága kevert és túlnyomórészen muzulmánok; az arabok 5—4 milliónyi lélekkel és a berberiek 1½ millióval. Az arabok nagyobb kulturával bírnak és leginkább a tengerpartokon és a lapályos vidékeken laknak, míg a berberiek egy igen harcias természetű nép egészen sötét arcszínnel, inkább a hegyiségekben laknak és ők azok, kik az európai hatalmak gyarmatháborújával állandóan szembeszállnak. A berberiek régebb idő óta laknak Marokkóban mint az arabok.

Zsidók több évszázad óta laknak Marokkóban. Hivatalos statisztika nincsen számukról és hozzávetőleges becslés szerint számuk mintegy 180—200 ezerre tehető. Származásra nézve a marokkói zsidók legnagyobb része abban a hiszemben van, hogy ősük a középkorban Spanyolországból menekültek ide az üldöztetések elől. Tény az, hogy az idősebb zsidó családok még ma is az ó-kasztíliai dialektusban beszélnek. A kikötővárosokban lakó zsidók szintén beszélnek spanyolul, de általában a Marokkói zsidóság anyanyelve az arab. Bárhogyan is beszélnek, „spanyol zsidók”-nak hívják őket. Vannak még ezenkívül újabban Algir, Tunisz és Tripoliszból bevándorolt zsidók is, és ezeket „francia” vagy „olasz zsidók”-nak hívják.

A zsidóság zöme a városokban lakik, de azért még a legtávolabb fekvő falvakban is feltalálhatjuk őket. A városokban két negyed van; az arab negyed, az úgynevezett „Mekka” és a zsidó negyed, az úgynevezett „Mellah”. A két negyed épített falakkal van elválasztva egymástól és a negyedeket egymástól elválasztó kaput minden este bezárják.

A legtöbb zsidó Fez városában lakik. Itt élnek azok az ősi spanyol zsidó családok, kiket „Al-Fazi”-nak neveznek. Nagyobb zsidó hitközségeket találunk még Casablanca, Mogador, Marakech, Tanger és Rabat városokban.

A marokkói zsidóság hasonló ruházatot visel az arabokéval. A különbség csak az, hogy míg az arabok ruházatukban a többféle színt kedvelik, addig a zsidók ruházata kizárólag fehér és fekete színből áll. Ezenkívül a zsidók fejükön az összecsavart kendők helyett kis fekete bársonysapkát viselnek. A zsidó nők nem fedik el az arcukat mint az arab nők, bár a messzi falvakban találunk egyes kis zsidó hitközségeket, ahol a zsidó nők épen úgy befedik az arcukat, akárcsak az arab nők, ha az uccára lépnek. Ez azonban csak elszigetelt jelenség, és csak azon távolos falvakban van, ahol a hitsorsosokkal levő érintkezés hiánya folytán inkább asszimilálódnak. Megjegyzem azonban, hogy a marokkói zsidók élénk tempóban modernizálódnak és nap-nap után több zsidót látunk kik az európai viseletet hordják, szalmakalappal a fejükön. Mint látni fogjuk, a marokkói zsidók mindinkább kezdik az európai szokásokat adoptálni, ami nagy előnyükre fog válni, mert a muzulmánok bigott önhittel ragaszkodnak konzervativságukhoz.

A zsidóság anyagi helyzetét illetően óriásiak az ellentétek. Az ország legnagyobb gazdagságai, ipara, kereskedelme, bankjai, zsidó kézben vannak. Mondják is, hogy Marokkó bankárja mindig a zsidó volt. Ez igaz is. Sajnos azonban a gazdag zsidók száma nem túlságosan nagy és a zsidóság túlnyomó része a legnagyobb nyomorúságban tengeti életét. A szegénysorsú zsidók kézműparral foglalkoznak. Szomorúan tapasztaltam a gettókban ezt a szinte kibírhatatlan szegénységet. A gazdag zsidók palotáinak élénk ellentéte a gettóbeli szegény zsidók házacskáái, melyekben a szenny és nyomor leírhatatlan. Midőn beléptem egy ilyen szegény zsidó család házába, szinte megtántorodtam a kiözönlő bűztől és a látványtól, mely elébem tárult. A gyermekek majdnem teljesen ruhátlanul a földön ülve a már szinte rothadásnak induló szalmán éppen szürcsölték a szárított halfejből készített levest. Abból a halfejből, amit a többiek eldobtak. Kértem az asszonytól, hogy a gazdag zsidók nem segítenek? Hálás szavakkal válaszolja, hogy minden szombatra húst és kenyeret kapnak tőlük.

Marokkó kereskedelme zsidó és muzulmán kezekben van. A muzulmán azonban nehezen tudja csak elviselni a zsidók konkurrenciáját és ennek következtében sokan tönkre is mennek közülök. Miért? Mert mint fentebb említettem, a zsidók kezdik adoptálni a modern szokásokat, míg a muzulmánok ragaszkodnak a régiekhez és így nem tudnak lépést követni a nagyszerűen organizált zsidó kereskedelemmel. A zsidó kereskedőnek minden városban megvan az ő reprezentánsa, levelezője, ismerőse vagy rokona stb. Már most ha egy zsidó kereskedőnek valamely formáságot kell elintéznie valamelyik kikötővárosban, pl. Casablancában, úgy azt elintézi az ő ottani képviselője vagy rokona viszontszolgálat fejében. A muzulmán kereskedő organizáció hiányában kénytelen személyesen leutazni. Az utazás pedig Marokkóban meglehetősen költséges valami. De nemcsak ez. A zsidó kereskedő minden megjelenő modern dolgot azonnal adoptál: írógép, távíró, telefon, automobil, bank stb. A muzulmán ezeket a modern dolgokat mint hasztalan valamit még csak figyelemre sem méltatja. Elég ha megemlítem, hogy a szövet- és ruhakereskedelem csaknem teljesen zsidó kezekben van. Értették a módját annak, hogy Olaszországból, de főleg Angliából olyan szöveteket hozzanak be, amely minden vevőnek tetszik.

Az antiszemiták hasonlítanak azokhoz a munkásokhoz, akik az első gépeket lerombolták attól való félelmükben, hogy ezek elveszik a kenyerüket.

Az antiszemitizmus lényegbeli erkölcselenségét mi se bizonyítja jobban, mint az, hogy leghevesebben a zsidó erények ellen hadakozik.

Megszólal az örök zsidó

Az örökéletű, bolygózsídó, mely mostanáig symbolikus legendás alak volt E. Fleg megszólaltatja, az evangéliumi írások magyarázójának állítja „Jézus az örökzsídó elbeszélése szerint” című művében.

Miközben Jézus egyénisége és munkálkodása után kutat a szerző, egy pillanatra kedvszegetté válik és elcsügged.

Ide-oda bolyong Palesztinában, az ősi romok közt kutatja a Názáreti titkait, valami kézzelfoghatót keres a zsidóság és kereszténység közötti különbségre. Kavarognak elméjében az évszázadok folyamán felmerült teóriák, melyek ezzel a dologgal filozófiai vagy hittudományi alapon foglalkoztak.

Minden munkát végigtanulmányozott, nem tekintve, hogy azok szentsége mellett vagy ellene foglaltak állást, akár ha hypotézisek alapján kísérelték is meg Krisztus személyét rekonstruálni.

A kritika vitás kérdéseivel telítve akarta őt szenvedése helyén keresni, azonban Galilea és Judea útjain, Jeruzsálem kapuiban a sóhajok fala mellett, melyek a templom pusztulását siratják, napról napra jobban eltávolodott tőle, elérhetetlenné vált.

Azonban, az Olajfák hegye közelében, néhány lépésnyire azon helytől, ahol Pierre Loti egy éjjeli extázisban felszólította Christust, hogy hívására válaszoljon, talált egy ajánlkózót, aki a szemtanú bizonyosságával helyesbítette az évezredes hagyományokat.

Mialatt a találmányok és haladó vívmányok korában vándorol, újra végig éli a passio állomásait.

Beszél olyan készséggel, hogy zavarba hozza az embert.

Rá kell jönnünk, hogy egy elmebetegről van itt szó, akinek az a rögeszméje, hogy ő a „bolygó zsidó”. El is árulja magát.

A misztikus félelem szavát keveri a nagyvárosi ember maró iróniájával, tanúból bíróvá változik.

Szinte ráront a kérdezősködőre: Tudom, ön kételkedik az én valóságomban, ön szerint a bolygó zsidó a legendában él csak! Bár úgy lenne, de nézze, sajnos, élek! Test és vér vagyok s azt tartom, hamarosan megszólal bennem a hagyományos zsidó humor!... Többet mondok Fleg úr, én ösmerem önt, ösmerem „Miért vagyok zsidó” című munkáját. Köztünk legyen mondva, ha a zsidóság minden szószólója magafajta ember volna, nem lenne antiszemitizmus, mert egy zsidó se élne a földön!

Tovább folytatja.

Rossznéven veszi azok munkáját, akik Krisztus alakját újra akarják megalkotni, azokat pedig, kik egyéniségét a történelemből a mytos világába akarják átcsempészni, kíméletlenül ostorozza.

Ebben erősíti a másik képzelődés, az, hogy ő az a béna, akit Krisztus Galileában csodaerejével meggyógyított.

„Ugyan Couchoud úr, ön azt akarja állítani, hogy ez a Jézus nem él? Nézzem reám! Az az egyén áll ön előtt, akihez ez a Jézus így szólt: „Állj fel és járj”... És én felálltam... és én jártam!... S ti többiek, Drews, Bauer, Robertson, Strauss, azt meritek terjeszteni, hogy ő csak szimbolum, mitosz, legenda, dajkamese szüleménye? S ezt nekem mondjátok, akit született béna létemre egy szavával talpra állított?..

Nem is szeretek ezekre a népekre gondolni. Még újra bénává leszek a düh-től!... Persze ők azt mondják majd, hogy pillanatnyi örület és dühroham nem dönti meg állításait!

Ugyanez a sors osztályrésze a keresztény művészeknek, kik abba a másik végletbe esnek, hogy Krisztus arcának vonásait akarják ábrázolni.

— Nézze!... Kétezer év alatt legalább százezerféle Krisztus arcot mutattak nekem. Szőkét, barnát, olaszt, spanyolt, Jupiterhez, Apollóhoz, Adonishoz hasonlót, vásznon, bronzban, fában, márványban, zsirkőben... ez mind csak gojim, csak figura!...

Am ha tőle kérdezik, milyen volt hát az a Krisztus, akit ő olyan jól ismer, tétován válaszol: „Hogyan emlékezhetnék én egy zsidó kinézésére, akit 1900 évvel ezelőtt láttam?... s akit meg sem nézhettem az alatt a pár pillanat alatt... egyet leszögezek: senki sem láthatta... Hát nem vették észre az evangéliumokban?... Ott is csak szemeiről van megemlékezés! Ezek a szemek homályba borították az arc többi részét!... Mindenki csak ezeket látta... de emellett színtét, vonásait senki megfigyelni nem tudta!

Ösmeri és mélységesen megveti a rabbinikus elméleteket, melyek a Messiás személyével foglalkoznak.

Mindent, ami ellene és mellette szól, feldolgozott zakatoló agya.

Azokkal tart, akiket „rossz farizeusoknak” nevez, mégis Simon nevű nagybátyja szavait idézi: „Három dolog rontja a világot: a buták részvéte, az istentelenek csalafintasága és a farizeusok képmutatása.”

Megerősíti, hogy Krisztus elvetett olyan előítéleteket, melyeket a hagyomány törvényerőre emelt.

Hagyomány mondja, hogy aki asszonyt kísér, Istent kísér, aki a Thorát elhanyagolja, Isten haragját vonja magára... Nos... Jézus minden asszonnyal szóba állt, sőt, a férfiakkal egyenrangúaknak ismerte el őket Isten és ember előtt! Oly szeretettel karolta fel a legrosszabbakat, mint azokat, kik minden erény mintaképei voltak!

Látható, hogy ez a kijelentés Jézus és Mária Magdolna találkozására céloz.

A bolygó zsidót egy pillanatra elhagyja iróniája. Csodálatos kifejezésekkel ecseteli azt a benyomást, melyet az a találkozás az asszonyra tett.

Ahogy volt, — átlátszó ruhájában követte őt. S követte állandóan... S azután nem láttak belőle semmit, mint fátyola alól villogó szemeit. Am ezek a szemek oly szeretettől tüzeltek, hogy szinte perzselték az embert, ha mellettük elment!

A szeretet törvénye sajnos, nem elegendő. Amikor a történelem folyamán minden kórét szakad, E. Fleg megmutatja, hogyan védelmezi ez a nép töráját és törvényeit minden idegen befolyás ellen.

Tassusi Pál a törvény külső kényszere ellen felhozott érvei megtörnek a tények és valóság bástyáján.

Olvassa uram újra el Pál írásait és teljesen megösmeri ezeket a zsugorokat, ezeket az iszákosokat, házasságtörőket, a világ ezen bűnözőit, kiknek elve: **Törvény nincs, tehát nekem minden meg van engedve!**

S az egyház mit csinált?

Második törát, mely a misétől a kolostori szabályokig, a gyóntatószéktől az inkvizíció ítéletéig, az első görög katekizmustól az utolsó latin enciklikáig mindent magában foglal!

A bolygó zsidó egy napon abban a csalódásban ringatta magát, hogy vándorlása végefelé jár és itt az idő, midőn kipihenheti magát.

Ez a nap a cionizmus rügyfakadása volt.

Herzl szavát hallotta. A szózatot, mely a zsidók visszatérését az ősi földre földre hirdette.

— Uram, — szólt — azon szó óta, mely engem 2000 év előtt a talpamra állított, ez az első, mely ahhoz hasonló módon markol a lelkembe! Bár igaz volna — gondoltam, — bár vége lenne vándorlásomnak, ... bár eljönne az idő, hogy a bolygó zsidó célhoz ért!

Am a bolygó zsidó Palesztinába ment. Magával vitte Fleg „Ma Palesztina” c. munkáját és keserűen csalódva folytatta útját a nagyvilágon át.

— Még nem szereztem meg a jogot arra, — szól — hogy megpihenjek. Még nem otthonuk a zsidóknak atyáik földje, még nem ülhet zsidó ott, a saját fügefája árnyékában!

A politikai cionizmus nem törődik a tórával... s ezzel önkénytelenül felvetődik a kérdés: van-e még Israel népének olyan hivatása, mely őt Istenéhez köti? És ha még akad is ilyen, az ő fennmaradása követeli-e a tóra fennmaradását?

S ez a kérdés nem mai keletű.

A farizeusok minden mesterkedésében, melyeket az újító Krisztusnak feladtak, megtaláljuk ezt.

Sőt, álszigorúságuk, mellyel a szombat ünneplését szorgalmazták, még az apostolok korát is túlélte.

A sinódus és Pál küzdelme és a közöttük levő ellentétek élénken foglalkoztatják a bolygó zsidó elméjét.

A nazareti felé vonja, azonban Simon farizeus elveszi rokonszenvét ettől. Isten országának a Sinai hegyén kívül más törvénye nem lehet.

Smegindul a dekadencia. Mi történt?

Simon és Doeg elhallgattak, Hillel már nem harcol, a jó farizeusok átengedték a rosszakat a Mesternek, azokat, kik Isten országának eljövételét késleltetik!

Ilyen körülmények közt, vajjon hogyan jöhet el a földre Isten országa? A családi élet gondolatának felvetése közben emlékezik meg a bolygó zsidó Jézus testvéreiről.

— Olivasta ön, — szól — amit Jézus családjáról írtak.

Dogma, hogy Máriának egyetlen fia Jézus volt. Jakabot, Simont, Judást csak a héber nyelv hiányosságai miatt nevezték testvéreinek.

Higgyetek amit akartok, — feleli a bolygó zsidó — de én hallottam őket, midőn a domb tövében beszélgettek!

Gyűlölet, irigység, emberi alávalóság nyilatkozott meg szavaikban... Higgyék el nekem, hogy szegény József esete ötlött eszembe... akit nem a rokonai, hanem testvérei adtak el!

*

Lehangolja az embert, hogy ez a könyv felszólításokkal végződik, melyek a leszerelést, a megnyugvást szolgálják, hogy átkozza azokat, akik fegyvereket gyártanak, valamint azokat, kik fegyvereket áldanak meg s áldják azokat, akik nem akarnak fegyverrel küzdeni.

Ilyen beszéd demagógok szájába való, nem a bolygó zsidó szájába!

Multjában oly sokat látott, hogy az ilyen pacifista frázisoknak nem ülhetett fel, ilyeneket nem hirdethet.

Hallotta, hogy Krisztus nem azért jött, hogy békét hirdessen, hanem, hogy harcot szítson.

Hallotta szavát „Aki nincs velem, az elleneme van”. Látta a világ folyását, látott minden fájó harcot, nem vádló, nem jövődő mondó ő, hanem tanú!....

Minden előítélet nélkül igyekeztem ennek a könyvnek gondolatmenetét vázolni.

Meg vagyok győződve arról, hogy e tárgyban tudósaink nem intézik el ezt a szemelvényt vállvonogatással.

De arról is, hogy ennek a könyvnek Jézusa a keresztények szemében túlságosan zsidó, a zsidók szemében túlságosan keresztény jellegű lesz, de a pártatlan olvasó meg fogja állapítani, hogy ez a Jézus zsidóknak és keresztényeknek egyáltalában rokonszenves... S nagyon sokan fogják velem kérdezni, — meddig fog még a bolygó zsidó a templom és a zsinagóga közt vándorolni?...

A szerkesztő üzen:

Mélyen tisztelt Olvasóimhoz!

A májusi szám összeállításakor egyet-
len kis fiam súlyosan megbetegedett.

Ez a váratlan körülmény késleltette
a lap megjelenését.

Lapzártakor a beteg már túl van a
komolyabb veszélyen.

Braun Manó igazgató, Budapest.

Őn túl erősen tartja Pintér Miksa
„fűszerkesztő” elleni támadásomat és
félt engem a következményektől.

Ne méltóztassék emiatt aggályoskod-
ni!...

Ez a kreatura szent és sérthetetlen.
Azaz: nem is annyira szent, mint sért-
hetetlen.

Őt megsérteni — nem lehet...

Egyebekben hajlandó vagyok az Ön
kezéhez 100 pengőt lefizetni szegények
számára, ha Pintér sajtópert indít elle-
nem, vagy ha lapjában kijelenti,
hogy mindaz, amit róla írtam, rágalom
és valótlanítás.

Isidor Sternberg, Uioara.

Hozzám intézett kérdésére a követke-
ző számban megjelenő cikkem fogja
megadni a választ.

Dr. Fodor Lajos ügyész, Hatvan.

Édesanyja elhunyt alkalmából őszin-
te részvétünket fejezzük ki.

Rottenberg Ervin, Kosice.

Üzenete, amely szerint lapunkkal na-
gyon meg van elégedve, felette jól esett.
Elismeréséért köszönet. Üdvözleteit szí-
vélyesen viszonzom.

Thámpónem. Kr. Chlumec.

Két hónap óta nem láttam irását. Hűt-
len kigyó!... Néhány hét múlva oda-
utazom. Reszkessen!...

Ing. A. Propper özvegye, Uzhorod.

Férje végzetes szerencsétlensége mé-
lyen megrendített bennünket. Súlyos,
mérhetetlen csapás érte nemcsak nagy-
ságos asszonyt, de az egyetemes zsidó-
ságot is. Nagyságos asszonyom szerető
hitvesét, kis gyermeke édes atyját, az
üldözött zsidó nép kiváló és lelkes ve-
zérét siratja.

Önnel gyászolunk!...

Drd. Jakobovics Jenő és neje, Carei.

A beküldött rejtvényért hálás köszö-
net. Helyszűke miatt csak a jövő szá-
mban közölhetjük.

Szívélyes üdvözet és kézcsók.

Braun Gyula

משך **mészárszéke**
VI., Aradi-utca 43.

Állandóan elsőrendű friss
husok legolcsóbb napi áron.

**Figyelmes és elő-
zékeny kiszolgálás**

A történelmi arisztokrácia egy háború-
és erőszakszülte elit, a zsidóság egy béké-
ben és szellemi légkörben sarjadt tehetség-
nép; s ezért igazibb arisztokrácia, mint a
történelmi.

TYROLER

legmodernebb és leghigiénikusabb
női és úri fodrászterme
Bratislava, Masarykovo 3.

Szerkesztésért és kiadásért felel: **Dr. Uj István.**

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. —
Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugo-
szláviában 160.— dinár. Romániában
400 leu. — Másodrendű papíron 25%-kal
olcsóbb! Intézményeknek 24.— pengő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrásy-út 84.

Telefon: szerkesztőség 23—9—70.

Kiadóhivatal: 23—5—38.

Váradi Béla Forum nyomdája, Budapest
V., Zoltán-u. 1.

BUCAREST GRAND-HOTEL

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legtisztább,
legkényelmesebb és legolcsóbb szál-
lódája. Szobák 130 Lei-től.

OLCSÓ

EZÜST ÁRUK

tálcák, evőeszközök
mélyen leszállított árban

SCHLEIFER

— ezüstárugyár —

VII., KAZINCZY-UTCA 10

Rákóczi-ut közelében. — TELEFON: 13-2-28

Ami a szülőket
legjobban érdekli!

Leány- és fiúruha,

Leány- és fiúkabát

Litzmann Irma
Bpest, VI., Király-u. 18

Prima hús, hizlalt baromfi

legolcsóbb napi árban

REICH JÓZSEF

husnagyvágó מִשְׁחָר מִשְׁחָר mészárszékeben

VI., Hegedűs Sándor-utca 17. szám

(Hunyady-téri csarnokkal szemben)

Pontos kiszolgálás. — Telefon: 29-1-10

FURNÉROK

keményfa nyvezett lemezek legolcsóbban

GRÜN SÁNDOR

Budapest, VII., Kazinczy-utca 22.

— Telefon: 42-6-97. —

GEDULDIGER HUGÓ

BÉLYEGZŐGYÁRA

BUDAPEST, VI.,

Vilmos császár-u. 17.

Telefon: 22-8-95.

KNAPP MIKSA

képesített szűcsmester

Szűcs és szörmeáru üzlete:

BUDAPEST, VI.,

Nagymező - utca 14. szám

TELEFON: 20-4-53

Szörme, bundák, boák nagy válasz-
tékban. Alakítások, javítások jutá-

— nyos áron készülnek. —

Nyári megóvást felelősséggel vállalunk

Doprava a rozsirovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo esl. min. vnútra pod cisl.

9.662/1932/5. dna 15. II. 1932.

A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtóállam-
titkárság 1932 szept. 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.